

Міністерство освіти і науки України

Модельна навчальна програма курсу
«Шлях до успіху: soft skills, meta skills, підприємливість і лідерство.
Профільна середня освіта. Основний / Поглиблений рівень»
для закладів загальної середньої освіти
(авт. Лядський І.К., Юхимович О.А.).

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 21. 05. 2026 № 819)

2026

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модельна навчальна програма курсу «Шлях до успіху: soft skills, meta skills, підприємливість і лідерство. Профільна середня освіта. Основний/Поглиблений рівень» для закладів загальної середньої освіти (далі – Програма) розроблена з урахуванням основних положень:

- наказу Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2024 року №1451 «Про затвердження Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї)»;
- постанови Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 року № 851 «Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти» (далі – Державний стандарт);
- наказу Міністерства освіти і науки України від 20 серпня 2025 року № 1163 «Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей на 2025–2030 роки».

Програма відповідає вимогам до модельних навчальних програм, визначеним у Типовій освітній програмі для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти, що забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням (затвердженій наказом Міністерства освіти і науки України від 26 травня 2025 року № 765), та враховує особливості відповідного профілю навчання.

Програма розроблена переважно в межах соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі та інтегрує окремі елементи громадянської, інформатичної, мовно-літературної та підприємницької галузей. Курс має міждисциплінарний характер і може інтегруватися в різні освітні траєкторії, зокрема гуманітарного, соціально-економічного, підприємницького, технологічного та STEM-спрямування. Його зміст орієнтований на формування універсальних компетентностей XXI століття, необхідних для особистісної реалізації, професійного самовизначення та активної участі в суспільному житті.

Модельна навчальна програма курсу «Soft Skills, Meta Skills і підприємницька компетентність. Профільна середня освіта. Основний / Поглиблений рівень» може реалізовуватися як у межах передбаченої кількості навчальних годин для вивчення вибіркових освітніх компонентів за обраним профілем навчання, так і як окремий курс за вибором у межах варіативної складової освітньої програми закладу освіти.

Програма передбачає реалізацію частини вимог до обов'язкових результатів навчання у соціальній і здоров'язбережувальній освітній галузі (додаток 10 Державного стандарту) з урахуванням ключових компетентностей галузі (додаток 9 Державного стандарту). У поєднанні з модельними навчальними програмами інтегрованих курсів «Інтегрований курс соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі. 10–11 класи. Основний рівень» та «Інтегрований курс соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі. 10–12 класи. Поглиблений рівень» Програма забезпечує повне досягнення обов'язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти в соціальній і здоров'язбережувальній освітній галузі.

Програма передбачає реалізацію частини вимог до обов'язкових результатів навчання профільної середньої освіти, визначених Державним стандартом, з урахуванням компетентнісного потенціалу відповідних освітніх галузей. Зміст курсу

спрямований на розвиток наскрізних умінь і ключових компетентностей, зокрема критичного мислення, комунікації, підприємливості, співпраці, емоційного інтелекту, самоменеджменту, цифрової грамотності та адаптивності. У поєднанні з модельними навчальними програмами інших навчальних предметів і курсів Програма забезпечує комплексне формування життєвої компетентності здобувачів освіти та сприяє досягненню результатів навчання, необхідних для успішної самореалізації в сучасному суспільстві.

На основі Програми можливе створення навчальних програм як основного, так і поглибленого рівнів із відповідною адаптацією змісту, орієнтирів для оцінювання, обсягів навчального часу, методів формування компетентностей і рівня складності практичних завдань. Такий підхід забезпечує гнучкість реалізації курсу відповідно до освітніх потреб учнівства, профілю закладу освіти та специфіки освітнього середовища.

Метою курсу є формування у здобувачів освіти життєвої, соціальної та підприємницької компетентності шляхом розвитку soft skills і meta skills, оволодіння навичками ефективної комунікації, критичного та креативного мислення, самоменеджменту, емоційного інтелекту, прийняття рішень і командної взаємодії, а також здатності застосовувати набуті компетентності для успішної самореалізації, професійного самовизначення та відповідальної участі в суспільному й підприємницькому житті.

Основні завдання курсу:

поглиблення комунікативної компетентності через удосконалення навичок діалогу, аргументації, публічних виступів, міжкультурної взаємодії та конструктивної співпраці;

розвиток критичного, системного та креативного мислення, здатності аналізувати інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, генерувати ідеї, ухвалювати обґрунтовані рішення та діяти в умовах невизначеності;

формування соціально-емоційної компетентності через розвиток емоційного інтелекту, саморегуляції, емпатії, навичок конструктивного розв'язання конфліктів і адаптації до змін;

розвиток підприємливості та фінансової грамотності шляхом формування навичок планування діяльності, управління ресурсами, презентації ідей, оцінювання ризиків та реалізації власних ініціатив;

поглиблення інформаційно-цифрової компетентності, зокрема навичок пошуку, критичного аналізу, оцінювання та відповідального використання інформації й цифрових технологій, включно із засобами штучного інтелекту;

розвиток культурної та громадянської компетентностей через формування толерантності, відкритості до різноманіття, відповідальної поведінки та усвідомлення власної ролі в суспільстві;

формування здатності до самопізнання, самоменеджменту, побудови індивідуальної освітньої та професійної траєкторії.

Програма курсу реалізується з урахуванням Цілей сталого розвитку ООН (Sustainable Development Goals, SDGs), зокрема формування відповідального громадянства, підприємливості, соціальної відповідальності, екологічної свідомості та навичок сталого мислення. Зміст курсу спрямований на підготовку здобувачів освіти до активної участі у досягненні сталого розвитку на рівні громади, країни та світу.

Курс «Шлях до успіху: soft skills, meta skills, підприємливість і лідерство. Профільна середня освіта. Основний/Поглиблений рівень» для закладів загальної середньої освіти передбачає реалізацію компетентнісного, діяльнісного та практико-орієнтованого підходів до навчання, що ґрунтуються на принципах особистісного розвитку здобувачів освіти, формування життєвої стійкості, самостійності, відповідальності та їх активної участі в освітньому процесі.

Навчання за цією Програмою сприяє професійному самовизначенню учнівства, розвитку підприємливості, комунікаційної культури, соціально-емоційної компетентності, критичного та креативного мислення, а також формуванню ключових знань і вмінь для їх застосування в повсякденних життєвих ситуаціях, громадянській активності та майбутній професійній діяльності у сферах підприємництва, управління, комунікації, соціальних ініціатив, креативних індустрій та міждисциплінарної взаємодії.

Компетентнісний потенціал курсу охоплює всі ключові компетентності, визначені Державним стандартом профільної середньої освіти, і передбачає:

- реалізацію ціннісних орієнтирів, визначених пунктом 4 Державного стандарту;
- урахування компетентнісного потенціалу соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мовно-літературної, інформатичної, технологічної, а також підприємницької та фінансової освітніх галузей;
- участь у формуванні системи базових знань, наскрізних умінь і життєвих компетентностей, визначених Державним стандартом;
- забезпечення розвитку обов'язкових результатів навчання здобувачів і здобувачок профільної середньої освіти, пов'язаних із самореалізацією, відповідальною взаємодією, підприємливістю, критичним мисленням, цифровою грамотністю та здатністю діяти в умовах невизначеності;
- інтеграцію результатів навчання різних освітніх галузей через міждисциплінарний зміст курсу та практичне застосування soft skills і meta skills;
- формування готовності до навчання впродовж життя, адаптації до суспільних змін, професійного самовизначення та активної громадянської участі.

Реалізація компетентнісного потенціалу курсу передбачена через формування та розвиток таких **ключових компетентностей**:

Вільне володіння державною мовою та здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) й іноземними мовами: розвиток навичок усного й письмового спілкування, аргументації, ведення дискусії, публічного виступу, презентації ідей, міжкультурної взаємодії та використання різноманітних джерел інформації українською й іноземними мовами.

Математична компетентність: застосування логічного мислення, аналізу даних, інтерпретації статистичної інформації, фінансових розрахунків, планування ресурсів, оцінювання ризиків і прийняття рішень на основі кількісних показників.

Компетентності в галузі природничих наук, техніки й технологій: розуміння закономірностей функціонування людини й суспільства, використання технологічних рішень для організації діяльності, застосування навичок аналізу, дослідження, проектування та оцінювання результатів діяльності.

Інноваційність: формування здатності генерувати нові ідеї, застосовувати творчі підходи до вирішення проблем, працювати з невизначеністю, створювати власні проєкти та адаптуватися до сучасних викликів.

Екологічна компетентність: розвиток відповідального ставлення до довкілля, усвідомлення впливу людської діяльності на природне середовище, формування культури сталого розвитку та екологічно відповідальної поведінки.

Інформаційно-комунікаційна компетентність: пошук, критичний аналіз, систематизація та оцінювання інформації; використання цифрових інструментів для навчання, співпраці, самопрезентації, управління проєктами та відповідального використання штучного інтелекту.

Навчання впродовж життя: розвиток здатності до самоосвіти, рефлексії, самоменеджменту, визначення власних освітніх цілей і побудови індивідуальної траєкторії розвитку.

Громадянська та соціальна компетентності: формування відповідальності, етичної поведінки, навичок співпраці, командної взаємодії, лідерства, участі в суспільному житті, вирішення конфліктів і розвитку активної громадянської позиції.

Культурна компетентність: розвиток відкритості до культурного різноманіття, поваги до національної ідентичності, міжкультурного діалогу, толерантності та здатності взаємодіяти у багатокультурному середовищі.

Підприємливість і фінансова грамотність: розвиток здатності планувати діяльність, управляти ресурсами, приймати економічно обґрунтовані рішення, оцінювати ризики, презентувати власні ідеї, реалізовувати підприємницькі ініціативи та формувати відповідальне ставлення до фінансового планування.

Програма курсу передбачає дотримання **загальнодидактичних принципів**, зокрема:

доступності та посильності – добір і подання навчального матеріалу здійснюються з урахуванням вікових, психологічних та індивідуальних особливостей здобувачів освіти, рівня сформованості їхніх компетентностей, освітніх потреб та життєвого досвіду;

наступності та перспективності – забезпечення логічного продовження компетентностей, сформованих у межах Нової української школи, із поступовим ускладненням змісту, розширенням практичного досвіду та підготовкою до подальшої освіти й професійного самовизначення;

зв'язку навчання з життям – орієнтація змісту курсу на практичне застосування soft skills у реальних життєвих, соціальних, підприємницьких і професійних ситуаціях, а також у повсякденній взаємодії, саморозвитку та громадянській активності;

компетентної спрямованості – зосередження освітнього процесу на формуванні здатності застосовувати знання, навички, цінності та досвід для розв'язання життєвих і професійних завдань;

діяльничого підходу – організація навчання через активну участь здобувачів освіти у практичній діяльності, співпраці, дослідженні, рефлексії, моделюванні ситуацій та проєктній роботі;

індивідуалізації та особистісної орієнтації – створення умов для самопізнання, розвитку індивідуальних здібностей, формування власної освітньої траєкторії та підтримки особистісного потенціалу кожного учня й учениці;

наочності – активне використання цифрових технологій, візуалізацій, кейсів, інфографіки, інтерактивних моделей, симуляцій і практичних прикладів для кращого розуміння та застосування змісту курсу;

інтегративності – поєднання знань із різних освітніх галузей для формування цілісного уявлення про soft skills як універсальні компетентності сучасної людини;

рефлексивності – забезпечення умов для самоаналізу, оцінювання власного досвіду, усвідомлення сильних сторін і зон розвитку, формування навичок самоменеджменту та навчання впродовж життя.

Реалізація Програми курсу також передбачає дотримання **спеціальних принципів**, зокрема:

особистісної відповідальності – формування здатності усвідомлювати наслідки власних рішень, вчинків і поведінки, оцінювати їхній вплив на власний розвиток, взаємодію з іншими людьми, суспільство та професійне майбутнє;

самоменеджменту та саморозвитку – розвиток навичок самоорганізації, рефлексії, постановки цілей, управління часом, ресурсами та емоційними станами як основи особистої ефективності;

соціальної взаємодії та партнерства – формування культури співпраці, конструктивної комунікації, взаємоповаги, емпатії та здатності працювати в команді;

підприємливості та ініціативності – розвиток здатності бачити можливості, генерувати ідеї, брати відповідальність за реалізацію власних задумів і діяти проактивно;

ціннісної орієнтації – формування усвідомленого ставлення до етичних норм, громадянської позиції, поваги до людської гідності та культурного різноманіття; формування цінностей сталого розвитку, зокрема відповідального споживання, соціальної справедливості, гендерної рівності, екологічної свідомості та активної громадянської позиції відповідно до Цілей сталого розвитку ООН.

адаптивності та гнучкості – розвиток готовності діяти в умовах змін, невизначеності та нових соціальних і професійних викликів;

інклюзивності, доступності та підтримки освітнього процесу – забезпечення освітнього середовища, у якому адаптація, використання допоміжних засобів та інструментів (зокрема цифрових технологій, засобів альтернативної комунікації, екранних читачів, субтитрів, візуальних і тактильних матеріалів), а також взаємодія з однолітками й педагогічною спільнотою є невід’ємною частиною освітнього процесу, а не виключенням; створення умов для повноцінної участі всіх здобувачів освіти з урахуванням їхніх індивідуальних освітніх потреб.

Програма курсу містить такі структурні елементи:

Вступна частина, у якій подано загальну характеристику курсу, визначено його мету й завдання, компетентнісний потенціал, дидактичні та спеціальні принципи, ціннісні орієнтири, а також особливості реалізації курсу в умовах профільної середньої освіти.

Основна частина, що визначає очікувані результати навчання, пропонований зміст курсу та рекомендовані види навчальної діяльності. Зміст структуровано відповідно до тематичних блоків, спрямованих на розвиток soft skills і meta skills,

формування життєвої стійкості, підприємливості, самоменеджменту, комунікації, критичного мислення, емоційного інтелекту та інших компетентностей XXI століття. У Програмі подано орієнтовні види навчальної діяльності, при цьому педагогічні працівники можуть адаптувати, доповнювати або творчо модифікувати запропоновані форми роботи з урахуванням освітніх потреб учнівства, профілю навчання та специфіки закладу освіти.

Прикінцева частина, у якій окреслено методичні підходи до організації освітнього процесу, принципи взаємодії педагога й здобувачів освіти, особливості оцінювання результатів навчання, а також рекомендації щодо формування освітнього середовища, сприятливого для розвитку особистісного потенціалу, рефлексії, співпраці та практичного застосування сформованих компетентностей.

Структура програми.

Основна частина Програми представлена тематичними модулями, зміст яких спрямований на послідовний розвиток soft skills і meta skills, формування життєвих, соціальних та підприємницьких компетентностей, а також набуття практичного досвіду застосування отриманих знань і навичок у реальних життєвих, навчальних і професійних ситуаціях.

Програма розрахована на 3 роки навчання (10–12 класи) із навантаженням 1 година на тиждень, тобто 35 годин на рік.

Програма побудована за принципом поступового ускладнення та розширення сфери застосування soft skills. У 10 класі акцент зроблено на розвитку особистої ефективності, самопізнання та навичок самоменеджменту. У 11 класі soft skills застосовуються в командній взаємодії, співпраці та спільному створенні рішень. У 12 класі здобувачі освіти переходять до рівня соціального й підприємницького впливу, реалізації ініціатив, лідерства та відповідального прийняття рішень.

У **10 класі** навчання має адаптаційно-орієнтований і особистісно-розвивальний характер та спрямоване на формування особистої ефективності як основи життєвої стійкості, самопізнання й самореалізації здобувачів освіти. На цьому етапі особлива увага приділяється розвитку навичок самоаналізу, усвідомленню власних сильних сторін, потреб і цінностей, опануванню базових soft skills, формуванню навичок самоменеджменту та розвитку внутрішнього локусу контролю. Такий підхід створює підґрунтя для подальшого розвитку соціальної взаємодії, підприємливості й активної участі учнівства в командному та суспільному середовищі.

Курс у 10 класі включає вступний модуль, 12 тематичних розділів, спрямованих на формування особистої ефективності, розвиток базових soft skills, навичок самоменеджменту, критичного мислення, емоційного інтелекту та відповідальної взаємодії, а також підсумковий інтеграційно-рефлексивний розділ, який забезпечує систематизацію результатів навчання й осмислення індивідуального досвіду учнівства.

У **11 класі** курс розгортається навколо наскрізної ідеї колективної сили та спрямований на поступовий перехід від індивідуального розвитку до ефективної командної взаємодії, підприємницької діяльності й спільного створення цінності. На цьому етапі здобувачі освіти вчаться застосовувати набуті soft skills у реальних ситуаціях групової роботи, переговорів, проєктної діяльності, соціальної взаємодії та відповідального партнерства.

Курс у 11 класі включає 12 тематичних розділів, а також підсумковий інтеграційно-рефлексивний розділ, спрямований на узагальнення досвіду командної взаємодії, оцінювання власного внеску в спільну діяльність і систематизацію набутих компетентностей.

У **12 класі** навчання набуває стратегічного, громадянського та проєктно-дослідницького характеру й спрямоване на формування зрілої, відповідальної, ініціативної та ціннісно орієнтованої особистості, здатної до системного мислення, прийняття рішень, управління складними ситуаціями, активної громадянської участі та усвідомленого професійного самовизначення. Особлива увага приділяється розвитку лідерських якостей, соціальної відповідальності, стратегічного бачення та готовності брати участь у суспільних процесах і відбудові України.

Курс у 12 класі включає 12 тематичних розділів, а також підсумковий інтеграційно-рефлексивний розділ, спрямований на узагальнення набутого досвіду, осмислення особистісного й професійного розвитку, оцінювання готовності до самостійного життя та систематизацію сформованих компетентностей.

Особливості організації освітнього процесу

Програма курсу відповідає концептуальним засадам профільної середньої освіти та орієнтована на реалізацію державної освітньої політики, спрямованої на формування компетентностей для успішного життя, професійного самовизначення й активної участі в суспільстві. Освітній процес організовується відповідно до положень Державного стандарту профільної середньої освіти та ґрунтується на компетентнісному, діяльнісному, особистісно орієнтованому й практико-спрямованому підходах.

У процесі реалізації курсу забезпечується інтеграція Цілей сталого розвитку (ЦСР) через зміст навчальних модулів, а також через організацію освітнього процесу, зорієнтованого на діяльнісне, практико-орієнтоване та соціально значуще навчання.

З цією метою у викладанні курсу перевага надається інтерактивним і діяльнісним методам, які сприяють формуванню відповідального мислення, підприємливості, соціальної активності та здатності учнівства діяти відповідно до принципів сталого розвитку. Зокрема застосовуються тренінгові вправи, рольові ігри, кейс-метод, фасилітовані дискусії, дебати, мозкові штурми, командні та проєктні форми роботи, моделювання життєвих і професійних ситуацій, самоаналіз і рефлексивні практики, презентації, робота з цифровими сервісами, аналіз реальних кейсів, створення індивідуальних і групових ініціатив, а також використання інструментів штучного інтелекту як засобу підтримки навчальної діяльності.

Такі підходи забезпечують формування в учнів і учениць досвіду участі у вирішенні соціальних, економічних та екологічних викликів на рівні громади й суспільства, що відповідає завданням досягнення ЦСР.

Важливою складовою освітнього процесу є створення безпечного, підтримувального та партнерського освітнього середовища, у якому здобувачі освіти мають можливість вільно висловлювати думки, експериментувати, аналізувати власний досвід і брати відповідальність за результати діяльності.

Освітній процес також організовується з урахуванням принципів інклюзивності та доступності, що передбачає варіативність способів подання інформації та виконання завдань, а також використання допоміжних засобів і цифрових

інструментів (зокрема субтитрування, екранні читачі, візуальні та тактильні матеріали, засоби альтернативної комунікації) для забезпечення повноцінної участі всіх здобувачів освіти з урахуванням їхніх індивідуальних освітніх потреб.

Така організація освітнього процесу сприяє не лише підвищенню навчальної мотивації, а й формуванню компетентностей, необхідних для життя в сучасному суспільстві, зокрема:

- розвитку критичного, системного та креативного мислення;
- формуванню навичок ефективної комунікації, співпраці та командної взаємодії;
- розвитку емоційного інтелекту, саморегуляції та адаптивності;
- набуттю досвіду прийняття рішень, планування діяльності та управління ресурсами;
- формуванню підприємливості, ініціативності та відповідального ставлення до власної діяльності;
- розвитку цифрової грамотності та навичок відповідального використання інформації й технологій;
- формуванню здатності до самоосвіти, рефлексії та побудови індивідуальної освітньої траєкторії;
- розвитку громадянської активності, соціальної відповідальності та готовності до конструктивної взаємодії в суспільстві.

Особливості реалізації курсу за рівнями навчання

Під час викладання курсу на **основному рівні** увага приділяється формуванню цілісного уявлення про soft skills як універсальні компетентності сучасної людини та важливий складник особистісного розвитку, успішної соціальної взаємодії й професійного самовизначення. Учні й учениці ознайомлюються з базовими принципами комунікації, критичного мислення, емоційного інтелекту, самоменеджменту, підприємливості та відповідального використання цифрових технологій.

Навчання здійснюється з використанням інтерактивних форм роботи, групових завдань, дискусій, рольових ігор, вправ на самоаналіз, кейсів, проєктної діяльності та рефлексивних практик. Здобувачі освіти набувають початкового досвіду застосування soft skills у повсякденному житті, навчанні, взаємодії з іншими людьми та розв'язанні типових життєвих ситуацій.

Пропоновані види навчальної діяльності мають варіативний характер і можуть адаптуватися відповідно до індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти, зокрема осіб з порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату та іншими особливостями.

Для забезпечення доступності передбачено використання альтернативних способів виконання завдань (візуальних, текстових, аудіо, цифрових, тактильних), а також можливість індивідуального або парного формату роботи.

Зміст і структура курсу передбачають використання діяльнісного, компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів.

З метою ефективної реалізації курсу та досягнення очікуваних результатів навчання педагогічним працівникам рекомендовано використовувати сучасні освітні технології та цифрові інструменти, зокрема:

- технології активного та інтерактивного навчання (тренінгові методики, фасилітаційні практики, кейс-метод, рольові ігри, дебати);
- проєктне та дослідницьке навчання (створення індивідуальних і командних проєктів, соціальних ініціатив);
- технології розвитку критичного мислення (аналіз інформації, постановка запитань, аргументація, фактчекінг);

- цифрові інструменти для співпраці та візуалізації (онлайн-дошки, сервіси для створення презентацій, інтелект-карт, опитувань);
- інструменти формувального оцінювання (рефлексивні щоденники, чек-листи, самооцінювання, взаємооцінювання);
- технології змішаного та дистанційного навчання (використання освітніх платформ, відеоматеріалів, інтерактивних завдань);
- інструменти штучного інтелекту як засіб підтримки навчальної діяльності (для генерації ідей, структурування інформації, аналізу матеріалів).

Використання зазначених технологій сприяє розвитку soft skills і meta skills, підвищенню мотивації здобувачів освіти та забезпечує практичну спрямованість навчання.

Педагогічні працівники можуть самостійно добирати конкретні цифрові сервіси з урахуванням освітніх потреб учнівства та технічних можливостей закладу освіти.

На **поглибленому рівні** учні й учениці розвивають більш складні та професійно орієнтовані компетентності, пов'язані з ефективною комунікацією, лідерством, проєктною діяльністю, підприємливістю, управлінням ресурсами, емоційною саморегуляцією, критичним аналізом інформації та прийняттям рішень у складних і невизначених ситуаціях.

Зміст навчання передбачає поглиблене опрацювання практичних кейсів, виконання індивідуальних і командних проєктів, аналіз соціальних і професійних ситуацій, моделювання переговорів, управління конфліктами, фасилітацію командної взаємодії, а також використання цифрових інструментів і технологій, зокрема засобів штучного інтелекту, для підтримки навчальної та проєктної діяльності.

Учні й учениці вдосконалюють навички самопрезентації, аргументації, ведення дискусії, стратегічного мислення, самоорганізації, планування діяльності та публічного представлення власних ідей і проєктів.

Поглиблений рівень Програми спрямований на розвиток готовності здобувачів освіти до подальшого професійного самовизначення, активної громадянської участі, підприємницької діяльності та успішної адаптації до сучасних соціальних і професійних викликів.

Основна частина

10 КЛАС. ОСОБИСТА ЕФЕКТИВНІСТЬ

Фокус року: розвиток особистої ефективності.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального курсу	Пропоновані види навчальної діяльності
ВСТУП ДО КУРСУ. СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК		
<p>Учень / учениця:</p> <p>Обґрунтовує необхідність навчання впродовж життя на основі життєвих прикладів та інформації з різних джерел.[12 СЗО 4.1.1-1]</p> <p>Оцінює власні можливості, здібності, знання, вміння, ресурси, потреби та обмеження.[12 СЗО 4.11.1-1]</p> <p>Пояснює власну ієрархію цінностей і потреб, усвідомлює значущість суспільних цінностей.[12 СЗО 4.6.1-3]</p> <p>Визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту.[12 СЗО 4.3.1-1]</p> <p>Аналізує інформацію у різних медіа, зіставляє її та робить висновки щодо правдивості інформації.[12 СЗО 4.2.1-1]</p>	<p>Сутність і розвиток м'яких навичок у сучасному світі. Поняття soft skills та їх відмінність від hard skills. Розвиток уявлень про м'які навички.</p> <p>М'які навички як чинник особистісного розвитку і самореалізації. Різні типи інтелекту та індивідуальні особливості людини. Роль цінностей у досягненні життєвого успіху.</p> <p>Роль м'яких навичок в особистісному розвитку та професійній діяльності. Soft skills як основа життєвої стійкості, комунікації та самоменеджменту. Підприємливість і відповідальність. Емоційний інтелект і мислення як чинники особистісного розвитку.</p>	<p>Побудова таймлайну. Створення інтерактивної часової шкали розвитку поняття Soft Skills від 1960-х до прогнозів World Economic Forum.</p> <p>Дискусія «Чому м'які навички важливіші, ніж здається»</p> <p>Діагностика «Мій інтелектуальний профіль». Тестування за методикою Гарднера з подальшим аналізом та візуалізацією результатів (діаграма-павутинка).</p> <p>Кейс-стаді «Чому звільнили топ-менеджера?». Аналіз ситуацій, де технічно грамотний фахівець зазнає невдачі через відсутність «м'яких» навичок.</p> <p>Створення ментальної карти «ДНК лідера майбутнього: навички, цінності, знання».</p> <p>Дискусійна панель «Що таке успіх?». Порівняння бачення «успішної людини» в різні епохи (від античного поліса до сучасного стартапу).</p>

ТЕМА 1. КОМУНІКАЦІЯ: МИСТЕЦТВО БУТИ ПОЧУТИМ ТА РОЗУМІТИ ІНШИХ

Учень / учениця:

Знає сучасні стратегії і тактики комунікації для досягнення порозуміння у взаємодії з іншими людьми. [12 СЗО 4.4.1-1]

Вміє застосовувати ефективні стратегії керування емоціями та поведінкою під час спілкування. [12 СЗО 4.4.1-2]

Співпрацює в команді на засадах довіри, взаємоповаги та ефективної взаємодії. [12 СЗО 4.7.1]

Демонструє вміння самопрезентації та використання тактик ефективної комунікації у публічному виступі. [12 СЗО 4.4.1-1 П]

Ідентифікує способи запобігання конфліктним ситуаціям і застосовує їх у взаємодії з іншими. [12 СЗО 1.3.2-1]

Комунікація як процес взаємодії та основи активного слухання. Вербальна і невербальна комунікація.

Активне слухання як засіб ефективної взаємодії. Прийоми підтримки діалогу. Конструктивний зворотний зв'язок та його роль у взаємодії. Способи надання і сприйняття зворотного зв'язку.

Основи риторики та публічного виступу. Основи риторики. Структура виступу. Вираження думок і аргументація. Подолання хвилювання під час публічного виступу.

Вправа «Зіпсований телефон 2.0». Аналіз того, як втрачається інформація під час передачі через різні канали (текст, голос, жести).

Практикум «Слухати чи чути?» . Вправи на активне слухання.

Рольова гра «Feedback». Надання оцінки виступу учнів / учениць або проекту за визначеним алгоритмом конструктивного фідбеку.

Рефлексія «Що я відчував / відчувала, коли мене слухали/ критикували?»

Міні-проект «Elevator Pitch». Коротке представлення своєї ідеї або себе як лідера / лідерки класу за 30 секунд (презентація в ліфті).

ТЕМА 2. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ: ГІГІЄНА ДУМОК ТА ЛОГІКА

<p>Учень / учениця:</p> <p>Аналізує власну поведінку та вміє оцінити наслідки в короткостроковій і тривалій перспективі [12 СЗО 3.3.1-1]</p> <p>Обґрунтовує альтернативи власних дій і рішень для забезпечення здорового способу життя, ураховуючи користь для себе та інших осіб (застосування критичного мислення до вибору інформації) [12 СЗО 3.1.1-1]</p> <p>Активно шукає, порівнює та зіставляє різні джерела інформації, оцінюючи їх надійність і достовірність [12 СЗО 3.1.1-1 П]</p> <p>Здійснює моніторинг та аналіз інформації для прогнозування наслідків небезпечних ситуацій (у тому числі інформаційних маніпуляцій) [12 СЗО 2.2.1-3]</p>	<p>Критичне мислення та основи логіки. Особливості мислення та когнітивні упередження. Факт і судження. Ознаки маніпулятивної інформації. Основи логіки. Структура аргументу. Логічні помилки.</p> <p>Фактчекінг і мистецтво запитань у роботі з інформацією. Перевірка достовірності інформації: джерела, зображення, авторство. Основи інформаційної гігієни. Запитання як інструмент пізнання. Види запитань.</p>	<p>Практикум «Анатомія посту». Розбір вірального допису з соцмереж: виділення фактів (підкреслити одним кольором) та емоцій (іншим).</p> <p>Вправа «Детектив логіки». Аналіз рекламних роликів або передвиборчих гасел на предмет логічних невідповідностей та маніпуляцій.</p> <p>Практична робота «Слідство ведуть учні». Перевірка резонансної новини за чек-листом (авторство, дата, цитати, першоджерела).</p> <p>Сократівський діалог. Проведення дискусії на суперечливу тему, де учасники мають право лише ставити уточнюючі запитання один одному. Створення списку «золотих запитань» для критичного мислення.</p>
--	--	--

ТЕМА 3. КРЕАТИВНІСТЬ: ЯК РОЗБУДИТИ ВНУТРІШНЬОГО ТВОРЦЯ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Визначає альтернативи власних дій та рішень для успішної життєдіяльності з метою розвитку, формування здорового способу життя.[12 СЗО 3.1.1]</p> <p>Експериментує з різними комбінаціями ресурсів для втілення своїх ідей у дію.[12 СЗО 4.3.1-1 П]</p> <p>Шукає можливості зміцнення своїх сильних сторін та зменшення або компенсації своїх</p>	<p>Природа та бар'єри креативності. Природа креативності. Відмінність логічного (конвергентного) та творчого (дивергентного) мислення. Чотири складові креативності за Гілфордом: швидкість, гнучкість, оригінальність, точність. Бар'єри та «вбивці» креативності: страх оцінки, стереотипи, пошук «правильної» відповіді. Як створити безпечне середовище для творчості.</p>	<p>Лабораторія інновацій SCAMPER. Модернізувати звичайний шкільний рюкзак або парту за кожною літерою алгоритму SCAMPER.</p> <p>Проект «Карта моїх інтересів». Створення яскравої інтелект-карти свого хобі або майбутньої професії (можна використовувати цифрові інструменти).</p> <p>Гра «100 способів використання». Придумати якомога більше варіантів використання</p>
--	---	---

<p>слабкостей для розвитку власної освітньої траєкторії.[12 СЗО 4.1.2-2 П]</p> <p>Конструктивно сприймає зміни та ефективно адаптує свої плани і ресурси в умовах швидких змін як можливість нового рішення для задоволення своїх потреб.[12 СЗО 4.6.2-2]</p> <p>Вміє знаходити мотивацію та виявляє гнучкість щодо власної діяльності та досягнення цілей в умовах швидких змін і складнощів.[12 СЗО 4.6.2-3]</p>	<p>Інструменти розвитку творчого мислення. Алгоритми креативу: метод SCAMPER як техніка модифікації об'єктів. Візуалізація думок: інтелект-карти, асоціативні зв'язки. Латеральне мислення: мистецтво дивитися на проблему під іншим кутом (вправа «9 точок»). Метод «газетних вирізок».</p>	<p>звичайної скріпки, пластикової пляшки або старої газети.</p>
--	---	---

ТЕМА 4. СЕНСОТВОРЕННЯ: МОЇ ЦІННОСТІ, ВИБІР І ОБРАЗ МАЙБУТНЬОГО

<p>Учень / учениця:</p> <p>Обґрунтовує важливість усвідомленого ставлення і діяльності щодо розвитку власного освітньо-професійного шляху [12 СЗО 1.1.1-1 П]</p> <p>Створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації та запитів суспільства [12 СЗО 4.1.2]</p> <p>Пояснює власну ієрархію цінностей і потреб, усвідомлює значущість суспільних цінностей.[12 СЗО 4.6.1-3]</p> <p>Моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і можливостей самореалізації, власних і суспільно-державних (національних) цінностей.[12 СЗО 4.6.1]</p>	<p>Що для мене важливо: цінності та самоусвідомлення. Поняття цінностей і їх роль у житті людини. Особисті, соціальні та громадянські цінності. Усвідомлення власних потреб, інтересів і життєвих орієнтирів. Як цінності впливають на вибір, поведінку та рішення.</p> <p>Я і моє середовище. Особистість у взаємодії з родиною, друзями, школою, суспільством. Формування ідентичності. Вплив середовища на становлення людини. Національна та громадянська приналежність як складник особистісного розвитку.</p> <p>Образ майбутнього: ким я хочу бути. Уявлення про власне майбутнє. Сильні сторони, інтереси та можливі напрями</p>	<p>Вправа «Аукціон цінностей». Гра, де учні / учениці мають обмежену кількість «ресурсів» для «купівлі» життєвих цінностей. Аналіз: чому обрали саме це?</p> <p>Творча робота «Колаж ідентичності». Створення візуального образу «Хто я?» через символи, фото та слова, що відображають внутрішній світ та громадянську позицію.</p> <p>Практикум «Мої сильні сторони та інтереси». Визначення сфер діяльності, які приносять задоволення, відповідають здібностям і можуть бути корисними іншим.</p> <p>Кейс-стаді «Ціна компромісу». Аналіз ситуації, де потрібно вибрати між вигодою та власними принципами. Обговорення наслідків для репутації та внутрішнього стану.</p>
---	---	--

<p>Пояснює, що діяльність із створення цінності може набувати різних форм (бізнес, соціальне підприємництво тощо).[12 СЗО 4.6.1-1 П]</p>	<p>самореалізації. Перші кроки до формування особистої освітньої траєкторії. Усвідомлення власного внеску у взаємодію з іншими людьми та спільнотою.</p>	<p>Проект «Моє майбутнє Я» Створення візуальної карти власного розвитку: які цінності, якості та навички допоможуть реалізувати себе в майбутньому.</p>
--	--	--

ТЕМА 5. САМОМЕНЕДЖМЕНТ: ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ДЛЯ ПІДЛІТКА

<p>Учень / учениця:</p> <p>Усвідомлює необхідність навчання впродовж життя та самостійно організує власне навчання.[12 СЗО 4.1.1-2]</p> <p>Створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації та запитів суспільства.[12 СЗО 4.1.2]</p> <p>Оцінює вплив власної поведінки на безпеку, життя і здоров'я та добробут у майбутньому.[12 СЗО 3.3.2-1]</p> <p>Визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту.[12 СЗО 4.3.1-1]</p> <p>Конструктивно сприймає зміни та ефективно адаптує свої плани і ресурси в умовах швидких змін.[12 СЗО 4.6.2-2]</p>	<p>Від мрії до цілі та мистецтво пріоритезації. Постановка цілей та відмінність між цілями і бажаннями. Критерії формулювання цілей. Визначення пріоритетів. Співвідношення важливих і термінових справ. Прийняття рішень щодо розподілу часу.</p> <p>Продуктивність та економіка уваги. Основи особистої продуктивності. Розподіл часу і виконання завдань. Управління увагою. Подолання відволікань. Особливості виконання завдань у цифровому середовищі.</p> <p>Баланс життя. Баланс навчання і відпочинку. Вплив способу життя на працездатність. Самоорганізація та відповідальність за власний стан.</p>	<p>Майстерня цілей «Мій 10-й клас». Перетворення трьох абстрактних бажань (напр., «вивчити мову») на чіткі SMART-цілі з дедлайнами.</p> <p>Вправа «Вибір пріоритетів». Розподіл реального переліку справ учня / учениці на тиждень за чотирма квадратами Матриці Ейзенхауера.</p> <p>Полювання на «Хронофагів». Ведення щоденника часу протягом одного дня (таймінг) та виявлення прихованих втрат часу (соцмережі, ігри тощо).</p> <p>Побудова «Колеса балансу». Оцінка 8 сфер життя. Визначення «слабких зон», що потребують підсилення.</p>
--	--	--

ТЕМА 6. СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ: НАВІГАТОР ПО ВЛАСНИХ ПОЧУТТЯХ

<p>Учень / учениця:</p>	<p>Природа емоцій та самоусвідомлення. Поняття емоційного інтелекту. Емоції та їх роль у житті</p>	<p>Вправа «Колесо емоцій». Знайомство з палітрою почуттів. Спроба розрізнити</p>
--------------------------------	---	---

<p>Вміє застосовувати ефективні стратегії керування емоціями, поведінкою та контролю власного емоційного стану [12 СЗО 4.4.1-2]</p> <p>Розпізнає та застосовує прийоми емоційної підтримки інших осіб у разі виникнення в них проблемних ситуацій (фізичних, психічних, соціальних) [12 СЗО 1.3.2-3]</p> <p>Оцінює вплив власної поведінки на безпеку, життя і здоров'я та добробут у майбутньому. [12 СЗО 3.3.2-1]</p> <p>Демонструє відповідальне ставлення до обрання рішень, які стосуються власного життя і здоров'я. [12 СЗО 2.4.1-5]</p> <p>Конструктивно сприймає зміни та ефективно адаптує свої плани і ресурси в умовах швидких змін. [12 СЗО 4.6.2-2]</p>	<p>людини. Усвідомлення власних емоцій. Зв'язок між думками, емоціями та поведінкою. Емоційні реакції та їх причини.</p> <p>Саморегуляція та соціальна обізнаність. Саморегуляція емоційних станів. Способи зниження напруження. Емпатія як здатність розуміти інших. Особливості взаємодії з урахуванням емоційного стану співрозмовника.</p> <p>Емоційна гігієна. Емоційна стійкість та способи її розвитку. Подолання негативних емоційних станів. Відновлення ресурсів. Роль емоційного інтелекту у співпраці та командній роботі.</p>	<p>відтінки (напр., чим роздратування відрізняється від гніву).</p> <p>Лабораторія тіла «Сканер». Практика відстеження того, де в тілі «живуть» різні емоції (страх — у животі, радість — у грудях тощо).</p> <p>Тренінг «Експрес-налаштування: Режим переможця». Опанування експрес-технік стабілізації стану перед контрольною роботою чи публічним виступом.</p> <p>Рольова гра «У чужих черевиках». Опис однієї конфліктної ситуації з позиції трьох різних учасників / учасниць, намагаючись відчувати їхні емоції.</p> <p>Проект «Моя ресурсна валіза». Складання списку з 5-10 дій, які гарантовано покращують настрій та повертають у ресурсний стан.</p>
---	--	---

ТЕМА 7. РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ: ЖИТТЄВА СТІЙКІСТЬ І ВМІННЯ ВІДНОВЛЮВАТИСЯ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Застосовує техніки самопомоги в кризових і стресових ситуаціях [12 СЗО 1.3.1-3]</p> <p>Розпізнає та застосовує прийоми емоційної підтримки інших осіб у разі виникнення проблемних ситуацій [12 СЗО 1.3.2-3]</p>	<p>Життєва стійкість і реакція на труднощі. Поняття життєвої стійкості. Труднощі як частина життєвого досвіду. Типові стресові ситуації в житті підлітка. Власні реакції на напруження, невдачі та зміни. Усвідомлення того, що труднощі можуть бути джерелом досвіду й розвитку.</p> <p>Стратегії підтримки себе у складних ситуаціях.</p>	<p>Вправа «Мої джерела сили» Визначення людей, занять і звичок, які допомагають відновлювати сили.</p> <p>Практикум «Що мені допомагає?» Аналіз власних способів реагування на складні ситуації.</p>
--	---	--

<p>Усвідомлює наслідки власних дій щодо здоров'я та добробуту тепер і в майбутньому [12 СЗО 3.3.1]</p> <p>Оцінює вагомість норм безпечної поведінки для власного життя, здоров'я та добробуту [12 СЗО 3.3.2-2]</p> <p>Обґрунтовує роль громадянської активності та взаємної підтримки для особистої та суспільної стійкості [12 СЗО 1.1.2-3]</p>	<p>Способи відновлення внутрішніх ресурсів. Звички, які допомагають підтримувати емоційний баланс. Роль режиму дня, фізичної активності, спілкування, відпочинку та захоплень у збереженні внутрішньої рівноваги. Пошук підтримки в оточенні.</p> <p>Гнучкість, підтримка та відновлення. Уміння справлятися з помилками, невизначеністю та невдачами. Роль підтримки друзів, родини та спільноти. Формування внутрішньої опори. Розвиток здатності відновлюватися після труднощів і продовжувати діяти.</p>	<p>Вправа «Мій ресурсний день» Планування дня, який допомагає підтримувати баланс і добробут.</p> <p>Кейс «Складний день» Обговорення життєвих ситуацій підлітків та пошук конструктивних способів реагування.</p> <p>Мініпроект «Моя карта підтримки» Візуалізація людей, місць і занять, які допомагають відновлюватися.</p>
--	---	---

ТЕМА 8. АДАПТИВНІСТЬ: ЯК СПРАВЛЯТИСЯ ІЗ ЗМІНАМИ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Конструктивно сприймає зміни та ефективно адаптує свої плани і ресурси в умовах швидких змін як можливість нового рішення для задоволення своїх потреб.[12 СЗО 4.6.2-2]</p> <p>Вміє знаходити мотивацію та виявляє гнучкість щодо власної діяльності та досягнення цілей в умовах швидких змін і складнощів.[12 СЗО 4.6.2-3]</p> <p>Визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту в умовах невизначеності та непередбачуваності.[12 СЗО 4.3.1-1]</p> <p>Експериментує з різними комбінаціями ресурсів для втілення своїх ідей у дію.[12 СЗО 4.3.1-1 П]</p>	<p>Зміни як частина сучасного життя. Що таке зміни та чому вони відбуваються. Як люди реагують на нові обставини. Типові труднощі під час змін. Роль гнучкості у навчанні, спілкуванні та повсякденному житті.</p> <p>Гнучкість мислення та відкритість до нового. Уміння змінювати підхід до ситуації. Подолання страху помилок і невдач. Готовність пробувати нові способи дії. Відмова від застарілих звичок і пошук нових рішень.</p> <p>Адаптація до нових умов. Пристосування до нових правил, середовища та ролей. Реакція на непередбачувані ситуації. Збереження власних цінностей і внутрішньої</p>	<p>Вправа «Моя реакція на зміни» Аналіз ситуацій, коли доводилося пристосовуватися до нового.</p> <p>Практикум «Що я можу змінити?» Розподіл ситуацій на ті, які можна контролювати, і ті, до яких потрібно адаптуватися.</p> <p>Гра «Несподівана зміна правил» Виконання завдання з раптовою зміною умов та обговорення реакцій.</p> <p>Кейс «План Б» Пошук альтернативних рішень у ситуаціях невизначеності.</p>
--	--	--

<p>Моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін.[12 СЗО 4.6.2]</p>	<p>стійкості під час змін. Гнучкість як складова особистісного розвитку.</p>	<p>Вправа «Моя зона комфорту» Усвідомлення власних меж і маленьких кроків до нового досвіду.</p>
---	--	---

ТЕМА 9. ІНІЦІАТИВНІСТЬ У ВЗАЄМОДІЇ ЗІ СПІЛЬНОТОЮ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Демонструє лідерську позицію та бере відповідальність у прийнятті рішень і діяльності щодо виходу з кризових ситуацій [12 СЗО 1.1.1-2 П]</p> <p>Створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації та запитів суспільства [12 СЗО 4.1.2]</p> <p>Обґрунтовує роль громадянської активності та соціальної відповідальності для особистого та суспільного добробуту [12 СЗО 1.1.2-3]</p> <p>Аналізує та обґрунтовує альтернативи власних дій і рішень для забезпечення здорового способу життя, ураховуючи користь для себе та інших осіб [12 СЗО 3.1.1-1]</p>	<p>Ініціативність як активна життєва позиція. Поняття ініціативності та її роль у особистісному розвитку. Відмінність між пасивною та проактивною поведінкою. Відповідальність за власний вибір і дії.</p> <p>Ініціативність у взаємодії зі спільнотою. Спільнота як простір взаємодії та співпраці. Уміння помічати потреби інших людей і спільного середовища. Ініціатива як спосіб покращення взаємодії, підтримки та створення позитивних змін. Значення невеликих дій для формування комфортного й безпечного середовища.</p> <p>Проактивність і соціальна відповідальність. Усвідомлення власної ролі в класі, школі, громаді. Ініціативність як здатність пропонувати рішення та брати участь у спільних справах. Формування готовності діяти на користь інших, проявляти відповідальність і співпрацювати задля досягнення спільної мети.</p> <p>Від ідеї до дії. Пошук ідей для позитивних змін у найближчому середовищі. Етапи реалізації</p>	<p>Вправа «Моє Коло впливу». Візуалізація: що я можу змінити (оцінки, настрої, чистота в класі), а на що лише марно витрачаю нерви (курси валют, погода).</p> <p>Вправа «School Audit». Складання списку «дрібних незручностей» у школі та вибір однієї, яку учні / учениці можуть виправити самостійно без бюджету.</p> <p>Челендж «Проект 24 години». Кожен учень / учениця має придумати маленьку корисну дію і реалізувати її протягом доби (напр., організувати збір макулатури, провести руханку).</p> <p>Дискусія «Волонтерство: альтруїзм чи інвестиція в себе?». Обговорення того, які soft skills розвиваються під час допомоги іншим.</p>
--	---	--

	<p>простої ініціативи. Подолання страху першого кроку та розвиток упевненості у власних можливостях.</p> <p>Ініціативність як чинник особистісного зростання. Вплив активної позиції на розвиток лідерських якостей, самооцінки та відповідальності. Значення участі у волонтерських, соціальних та учнівських ініціативах для набуття життєвого досвіду й формування громадянської компетентності.</p>	
--	--	--

ТЕМА 10. ДОБРОЧЕСНІСТЬ: АКАДЕМІЧНА ЧЕСНІСТЬ — ТВІЙ ФУНДАМЕНТ РЕПУТАЦІЇ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Обґрунтовує важливість доброчесності як основи освітньої та професійної діяльності [12 СЗО 1.1.1-1 П]</p> <p>усвідомлює роль відповідальності та чесності у формуванні власної репутації та довіри [12 СЗО 1.1.2-3]</p> <p>Обстоює права людини, пов'язані з інтелектуальною власністю та етикою використання інформації [12 СЗО 1.2.1]</p> <p>Аналізує наслідки порушення правил доброчесності для себе та спільноти [12 СЗО 3.3.2-1]</p>	<p>Integrity та фундаментальні цінності академічної доброчесності. Поняття доброчесності як цілісності особистості. Основні принципи: чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність. Цінності академічної доброчесності. Порушення академічної доброчесності та їх причини. Інтелектуальна власність. Академічна доброчесність у навчанні.</p> <p>Культура цитування та цифрова доброчесність. Використання джерел інформації та основи цитування. Етичне використання цифрових інструментів у навчанні. Репутація та довіра. Цифрова поведінка і відповідальність.</p>	<p>Сократівський діалог «Ціна нечесності». Обговорення: «Хто насправді програє, коли учень / учениця списує?». Аналіз наслідків для особистих знань та самооцінки.</p> <p>Практикум «Детектор плагіату». Аналіз коротких текстів на наявність запозичень без посилань. Навчання розрізняти перефразування та копіювання.</p> <p>Вправа «Діалог з ШІ». Створення етичного кодексу класу щодо використання ШІ: що дозволено (пошук ідей, структура), а що ні (повна генерація тексту замість себе).</p> <p>Кейс-стаді «Репутаційний скандал». Аналіз реальних історій (з політики, науки чи бізнесу), де порушення етики призвело до краху кар'єри.</p>
--	--	---

	<p>Кодекс честі та спільнота довіри. Правила добродесної поведінки в колективі. Особиста відповідальність. Формування культури довіри у навчальному середовищі.</p>	<p>Творчий проєкт «Мій Маніфест Добродесності». Написання особистого або групового кодексу правил, яких учень / учениця обіцяє дотримуватися у навчанні та житті.</p>
--	--	--

ТЕМА 11. ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ: ЯК ЗНАХОДИТИ РІШЕННЯ У СКЛАДНИХ СИТУАЦІЯХ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Аналізує проблемні ситуації та визначає їхні причини [12 СЗО 1.3.2-1]</p> <p>Застосовує алгоритми пошуку рішень у непевних ситуаціях [12 СЗО 1.3.2-2]</p> <p>Демонструє здатність приймати рішення з урахуванням ризиків та відповідальності [12 СЗО 1.1.1-2 П]</p> <p>Усвідомлює необхідність навчання впродовж життя та застосовує стратегії безперервного вдосконалення [12 СЗО 4.1.1]</p> <p>Оцінює вплив власних рішень на безпеку, добробут і розвиток спільноти [12 СЗО 3.3.2-1]</p>	<p>Що таке проблема та як її розпізнати. Поняття проблемної ситуації. Відмінність між проблемою, труднощами та завданням. Причини виникнення проблем. Усвідомлення власної ролі у вирішенні ситуації.</p> <p>Кроки до вирішення проблеми. Аналіз ситуації, визначення причин, пошук можливих рішень. Порівняння варіантів і вибір найбільш доцільного рішення. Оцінювання наслідків власних дій.</p> <p>Гнучкість у прийнятті рішень. Пошук альтернативних способів дії. Реакція на непередбачувані обставини. Уміння змінювати план, якщо ситуація змінюється.</p> <p>Навчання через досвід. Аналіз помилок як джерела розвитку. Усвідомлення того, що складні ситуації можуть бути можливістю для навчання та вдосконалення.</p>	<p>Вправа «Проблема чи виклик?» Визначення різниці між труднощами та ситуаціями, які можна вирішити.</p> <p>Кейс «Що робити?» Аналіз типових підліткових ситуацій: конфлікт, дедлайн, непорозуміння, перевантаження.</p> <p>Практикум «Крок за кроком» Створення алгоритму дій для вирішення конкретної ситуації.</p> <p>Вправа «Якби я обрав інакше» Аналіз альтернативних рішень у знайомих ситуаціях.</p> <p>Гра «Зміни умови» Учні / учениці отримують задачу, де під час виконання змінюються обставини.</p> <p>Рефлексія «Чого мене навчила складна ситуація?» Усвідомлення власного досвіду вирішення проблем.</p>
---	--	---

ТЕМА 12. ЦИФРОВЕ ЛІДЕРСТВО: ВІДПОВІДАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Учень / учениця:

Усвідомлює наслідки власних дій у цифровому середовищі для репутації та майбутнього [12 СЗО 3.3.2-1]

Обґрунтовує роль доброчесності та відповідальності у використанні технологій [12 СЗО 1.1.2-3]

Застосовує базові стратегії кібербезпеки для захисту власних даних [12 СЗО 2.4.1-3]

Демонструє здатність навчатися спільно та автономно, використовуючи цифрові інструменти відповідально [12 СЗО 4.1.1-2]

Аналізує вплив технологій на власний добробут та застосовує стратегії цифрової гігієни [12 СЗО 3.1.1-1]

Цифрова репутація та культура онлайн-взаємодії. Цифровий слід і репутація в онлайн-середовищі. Вплив цифрової активності на особисте і професійне життя. Культура онлайн-спілкування. Правила цифрової взаємодії. Протидія кібербулінгу.

Цифрова безпека та усвідомлене використання технологій. Основи кібербезпеки та захисту персональних даних. Безпечна поведінка в цифровому середовищі. Етичне використання цифрових інструментів і штучного інтелекту. Управління увагою та цифровий добробут.

Аудит «Цифрове дзеркало». Учні / учениці шукають інформацію про себе в мережі (его-серфінг) та аналізують свій профіль у соцмережах з позиції майбутнього роботодавця або грантодавця.

Гра-симуляція «Кіберпатруль». Розбір реальних кейсів цифрових загроз. Створення чек-листа безпеки для свого смартфона та облікових записів.

Лабораторія III «Prompt Battle». Змагання на найкращий запит до ШІ (напр., ChatGPT) для створення плану підготовки до ЗНО або структури творчого проєкту.

Челендж «Digital Detox Day». Проведення одного вихідного дня з обмеженням соцмереж та подальша рефлексія: «На що я витратив(ла) звільнений час?».

УЗАГАЛЬНЕННЯ. КОМПАС НАВИЧОК. SOFT SKILLS: РІК РОЗВИТКУ

Учень / учениця:

Аналізує власні сильні сторони та визначає напрями для вдосконалення [12 СЗО 3.1.1-1]

Формує особисту освітню траєкторію на наступний рік, виходячи з результатів самооцінювання [12 СЗО 4.1.2]

Узагальнення знань і досвіду, набутого протягом вивчення курсу. Аналіз розвитку власних soft skills: комунікації, критичного мислення, креативності, самоменеджменту, емоційного інтелекту, адаптивності, ініціативності, доброчесності та навичок вирішення проблем.

Самооцінювання особистого прогресу. Усвідомлення сильних сторін і напрямів для

Вправа «Компас навичок».

Самооцінювання власного рівня розвитку soft skills за інфографікою. Учні / учениці позначають свій рівень («початок», «пробую», «впевнено застосовую») та обговорюють у парах, які навички прокачали найбільше.

Кейс-стаді «Soft Skills Quest». Робота в командах над життєвими ситуаціями (конфлікт у класі, організація заходу, проблема з часом).

<p>Демонструє здатність навчатися спільно та автономно, використовуючи інструменти рефлексії та планування [12 СЗО 4.1.1-2]</p> <p>Усвідомлює значення soft skills для майбутнього навчання, професійного та громадянського життя [12 СЗО 1.1.1-1 П]</p>	<p>подальшого розвитку. Рефлексія власного досвіду навчання, взаємодії та участі у практичній діяльності.</p> <p>Формування індивідуального «компаса навичок» як способу визначення власних ресурсів, цінностей, досягнень і зон зростання. Планування подальшого розвитку soft skills та визначення особистих цілей на наступний етап навчання.</p>	<p>Завдання: застосувати навички курсу для пошуку рішень. Презентація результатів і коротке обговорення.</p> <p>Творчий проєкт «Моє портфоліо». Створення міні-інфографіки або mind map «Мої сильні сторони та напрями розвитку». Учні / учениці додають приклади, де вони вже застосували навички у школі чи поза нею.</p> <p>Рефлексивне коло «Мій інсайт року» Аналіз власних досягнень і змін протягом року. Визначення навичок, які вдалося розвинути. Обговорення найважливішого досвіду або відкриття року. Формулювання особистого висновку або інсайту. Обмін думками та рефлексія в колі.</p> <p>Підсумковий практичний кейс «Ідея, яка може бути корисною» Визначення проблеми або потреби. Генерування корисної ідеї для її вирішення. Опис цінності та користі ідеї. Створення короткої презентації або візуалізації. Представлення ідеї та обговорення.</p>
--	--	--

11 КЛАС. КОЛЕКТИВНА СИЛА
Фокус року: розвиток командної взаємодії.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального курсу	Пропоновані види навчальної діяльності
ТЕМА 1. КОМУНІКАЦІЯ: МИСТЕЦТВО ПЕРЕГОВОРІВ ТА НЕТВОРКИНГ		
<p>Учень / учениця:</p> <p>Знає сучасні стратегії і тактики комунікації для порозуміння в спілкуванні [12 СЗО 4.4.1-1]</p> <p>Демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П]</p> <p>Пояснює особистісну та суспільну цінність налагодження і підтримки стосунків, співпраці на принципах рівності, довіри та взаємоповаги [12 СЗО 4.7.1-1]</p> <p>Співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного її члена [12 СЗО 4.7.1]</p> <p>Демонструє вміння запобігати виникненню конфліктних ситуацій у команді та вирішувати їх [12 СЗО 4.7.1-2]</p>	<p>Переговорні стратегії та ділова комунікація. Переговорні стратегії та ділова комунікація. Стратегії переговорів. Гарвардська модель переговорів. Концепція Win-Win. Протидія маніпуляціям. Діловий етикет.</p> <p>Нетворкінг і самопрезентація. Соціальний капітал. Теорія шести рукокоштів. Правила онлайн-комунікації.</p>	<p>Переговорний батл: Рольова гра, де дві сторони мають домовитися про оренду приміщення або запуск спільного проєкту за обмежених ресурсів.</p> <p>Вправа «Біржа контактів»: Моделювання ситуації бізнес-конференції, де учні / учениці мають за 10 хвилин зібрати «базу партнерів» для своєї ідеї.</p> <p>Практикум «Лист до інвестора»: Написання офіційної пропозиції щодо співпраці або запиту на менторську підтримку.</p>
ТЕМА 2. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА АНАЛІЗ РИЗИКІВ І СИСТЕМНИХ ПОМИЛОК		

<p>Учень / учениця:</p> <p>Аналізує інформацію у різних медіа, зіставляє її та робить висновки щодо правдивості інформації [12 СЗО 4.2.1-1]</p> <p>Використовує принципи медіаграмотності щодо здоров'я, безпеки та добробуту в різних джерелах [12 СЗО 4.2.1]</p> <p>Аналізує та обґрунтовує альтернативи власних дій і рішень для забезпечення здорового способу життя, ураховуючи користь для себе та інших осіб [12 СЗО 3.1.1-1]</p> <p>Визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту в умовах невизначеності та непередбачуваності [12 СЗО 4.3.1-1]</p> <p>Конструктивно сприймає зміни та ефективно адаптує свої плани і ресурси в умовах швидких змін [12 СЗО 4.6.2-2]</p>	<p>Системне мислення та аналіз помилок у діяльності. Взаємозв'язки в системах і вплив змін на результат. Типові системні помилки в бізнесі.</p> <p>SWOT-аналіз як інструмент стратегії. Сильні і слабкі сторони, можливості та загрози. Оцінювання конкурентного середовища та вибір стратегії.</p> <p>Маркетингові маніпуляції та критичне сприйняття інформації. Психологічні механізми впливу на споживача. Етичний і маніпулятивний маркетинг. Критичне сприйняття рекламних наративів та споживча грамотність.</p>	<p>Кейс-стаді «Аналіз провалу». Вивчення реальної історії відомого стартапу, який зазнав невдачі через ігнорування системних чинників.</p> <p>Лабораторія стартапів. Учні / учениці розробляють SWOT-матрицю для локальної ініціативи (напр., відкриття шкільної кав'ярні або медіа-центру).</p> <p>Деконструкція реклами. Аналіз рекламних кампаній відомих брендів: які гачки використовуються та де межа між інформуванням і маніпуляцією.</p>
--	--	--

ТЕМА 3. КРЕАТИВНІСТЬ ТА ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ В БІЗНЕС-ПРОЄКТАХ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Визначає альтернативи власних дій та рішень [12 СЗО 3.1.1]</p>	<p>Дизайн-мислення як підхід до створення рішень. Етапи дизайн-мислення. Орієнтація на потреби людини. Орієнтація на потреби людини як ключ до інновацій.</p> <p>Емпатія та визначення потреб споживача. Карта емпатії та аналіз досвіду клієнта. Виявлення «болю» та незадоволених потреб.</p>	<p>Вправа «Гаманець». Швидкий цикл дизайн-мислення за 90 хвилин: розробка ідеального гаманця (або мобільного додатку) для однокласника / однокласниці.</p> <p>Мозковий штурм. Групова вправа на швидкість та дивергентне мислення: учні / учениці мають згенерувати максимальну кількість розв'язань для</p>
--	---	--

<p>Вміє вирізняти прийнятні та неприйнятні альтернативні рішення і ризику [12 СЗО 3.1.1-2]</p> <p>Усвідомлює необхідність навчання впродовж життя [12 СЗО 4.1.1]</p> <p>Створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації та запитів суспільства [12 СЗО 4.1.2]</p> <p>Експериментує з різними комбінаціями ресурсів для втілення своїх ідей у дії [12 СЗО 4.3.1-1 П]</p>	<p>Використання інструментів для пошуку можливостей у бізнесі.</p> <p>Прототипування та тестування ідей. Створення прототипів та MVP як спосіб перевірки ідей. Значення дешевих помилок для розвитку. Культура «дешевих помилок» та швидких експериментів.</p>	<p>конкретного запиту, виявленого на етапі емпатії (наприклад, «як зробити шкільну їдальню місцем, де хочеться проводити час»).</p> <p>Вправа «Зворотний мозковий штурм». Замість питання «Як вирішити завдання?», команди шукають відповідь на питання «Як зробити ситуацію ще гіршою?». Після цього отримані «шкідливі» ідеї перевертаються (інверсуються) у оригінальні рішення.</p> <p>Практикум «Синектика». Пошук нестандартних бізнес-рішень через порівняння проблеми з іншими сферами (природою, технікою, казками). Допомогає вийти за межі шаблонів та навчитися шукати підказки у своєму оточенні.</p>
---	---	--

ТЕМА 4. СЕНСОТВОРЕННЯ, КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ТА СПІЛЬНІ ЦІЛІ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Обґрунтовує важливість збереження українських суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.1-3]</p> <p>Відповідально виконує обов'язки у межах навчальної, проєктної, волонтерської діяльності [12 СЗО 1.1.2-3 П]</p> <p>Пояснює власну ієрархію цінностей і потреб, усвідомлює значущість суспільних цінностей [12 СЗО 4.6.1-3]</p> <p>Пояснює, що діяльність із створення цінності може набувати різних форм</p>	<p>Від «Я» до «Ми»: формування спільного сенсу діяльності. Особисті цінності як основа командної культури. Формування спільного «навіщо?» як чинника згуртування команди.</p> <p>Причини розпаду команд за відсутності спільної мети</p> <p>Корпоративна культура як чинник ефективності організації</p> <p>Складові корпоративної культури: цінності, норми, символи та традиції. Роль етики й довіри в управлінні. Вплив корпоративної культури на ефективність командної діяльності.</p>	<p>Вправа «Конструктор місії». Учні / учениці в малих групах формулюють місію для свого уявного соціального підприємства (напр., «Еко-кав'ярня»).</p> <p>Аналіз кейсів «Культура успіху». Дослідження корпоративної культури відомих українських та світових брендів (напр., Нова Пошта, Google, Patagonia).</p> <p>Проєкт «СВБ для школи». Розробка ідеї соціального проєкту, який міг би підтримати місцевий бізнес разом з учнями / ученицями.</p>
--	---	--

<p>(бізнес, соціальне підприємництво тощо) [12 СЗО 4.6.1-1 П]</p> <p>Пояснює особистісну та суспільну цінність налагодження і підтримки стосунків, співпраці на принципах рівності, довіри та взаємоповаги [12 СЗО 4.7.1-1]</p>	<p>Соціальна відповідальність бізнесу як складова сучасного підприємництва. Соціальна відповідальність як стандарт діяльності підприємства. Екологічний та соціальний вплив (слід) компанії. Вплив підприємництва на сталий розвиток громади.</p>	
<p>ТЕМА 5. МЕНЕДЖМЕНТ У ДЕЛЕГУВАННІ ТА УПРАВЛІННІ РЕСУРСАМИ КОМАНДИ</p>		
<p>Учень / учениця:</p> <p>Відповідально виконує обов'язки у навчальній, проєктній, волонтерській діяльності [12 СЗО 1.1.2-3 П]</p> <p>Аналізує та оцінює вплив поведінки власної та інших осіб [12 СЗО 3.3.2]</p> <p>Діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей [12 СЗО 4.3.1]</p> <p>Співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного її члена [12 СЗО 4.7.1]</p> <p>Експериментує з різними комбінаціями ресурсів для втілення своїх ідей у дію [12 СЗО 4.3.1-1 П]</p>	<p>Делегування як інструмент ефективного лідерства Сутність і значення делегування в командній роботі. Причини уникнення делегування лідерами. Рівні делегування та їх характеристика. Постановка завдань як умова якісного виконання.</p> <p>Проєктне планування в командній діяльності. Сутність проєктного планування. Інструменти візуалізації: діаграма Ганта та KANBAN-дошка. Управління дедлайнами та координація командної роботи.</p> <p>Управління ресурсами команди та запобігання вигоранню. Види ресурсів команди: людський капітал, фінансові та матеріальні ресурси. Ефективність і результативність у діяльності команди. Профілактика професійного та емоційного вигорання в команді.</p>	<p>Рольова гра «Майстер делегування». Керівник / керівниця має розподілити завдання з підготовки івенту між учасниками з різним досвідом, використовуючи SMART-критерії.</p> <p>Воркшоп «Trello/KANBAN для проєкту». Створення цифрової дошки для реального шкільного проєкту, де видно відповідальних та етапи виконання.</p> <p>Моделювання «Обмежений ресурс». Учні / учениці мають спланувати акцію, маючи бюджет лише в 500 грн та 2 години часу. Обґрунтування вибору пріоритетів.</p> <p>Тестування «Командні ролі за Белбіном». Визначення індивідуального рольового профілю кожного учня / учениці (Генератор ідей, Дослідник ресурсів, Координатор, Виконавець тощо). Формування «збалансованих команд» на основі результатів тесту для виконання короткого групового завдання.</p>

ТЕМА 6. СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА ЕМПАТІЯ ЯК ОСНОВА ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Учень / учениця:

Запобігає виникненню конфліктних ситуацій у взаємодії [12 СЗО 1.3.2]

Ідентифікує способи запобігання конфліктам [12 СЗО 1.3.2-1]

Володіє базовими стратегіями медіації [12 СЗО 1.3.2-1 П]

Розпізнає та застосовує прийоми емоційної підтримки інших осіб [12 СЗО 1.3.2-3]

Вміє застосовувати ефективні стратегії керування емоціями, поведінкою та контролю власного емоційного стану [12 СЗО 4.4.1-2]

Пояснює особистісну та суспільну цінність налагодження і підтримки стосунків, співпраці на принципах рівності, довіри та взаємоповаги [12 СЗО 4.7.1-1]

Психологічна безпека як умова ефективної командної взаємодії. Поняття психологічної безпеки в команді. Чинники успішності команд. Формування культури «права на помилку».

Емпатія в професійній взаємодії. Сутність професійної емпатії. Розпізнавання потреб клієнта та партнера. Когнітивна та афективна емпатія як складові ефективної комунікації.

Культура зворотного зв'язку в команді. Поняття фідбек-культури та моделі зворотного зв'язку (360 градусів). Принципи надання конструктивного зворотного зв'язку. Роль вдячності у формуванні партнерських відносин.

Тренінг «Коло довіри». Створення правил безпечного спілкування в класі / команді, де кожен / кожна може висловити ідею без критики.

Створення «За лаштунками емоцій». Опис того, що відчуває і чого боїться партнер / партнерка під час складних переговорів. Пошук спільних інтересів.

Вправа «Радикальна щирість». Навчання давати зворотний зв'язок за схемою: Спостереження — Почуття — Потреба — Прохання.

ТЕМА 7. РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ КОМАНДИ: ЯК СПРАВЛЯТИСЯ ЗІ ЗМІНАМИ ТА ТРУДНОЦЬМИ

Учень / учениця:

Визначає ймовірні ризики в умовах невизначеності [12 СЗО 2.1.1-2]

Стійкість команди в умовах змін.

Поняття резильєнтності як здатності адаптуватися до труднощів і відновлюватися після невдач. Роль підтримки, довіри та

Ділова гра «Несподівана зміна»

Команда отримує завдання, але в процесі змінюються умови або ресурси.

<p>Здійснює моніторинг та аналіз інформації для прогнозування наслідків [12 СЗО 2.2.1-3]</p> <p>Приймає рішення та здійснює вибір стратегії безпечної поведінки [12 СЗО 2.3.1]</p> <p>Аналізує та обґрунтовує альтернативи власних дій і рішень [12 СЗО 3.1.1-1]</p> <p>Конструктивно сприймає зміни та ефективно адаптує свої плани і ресурси в умовах швидких змін [12 СЗО 4.6.2-2]</p> <p>Визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту в умовах невизначеності та непередбачуваності [12 СЗО 4.3.1-1]</p>	<p>взаємодопомоги у командній взаємодії. Значення гнучкості у спільній діяльності.</p> <p>Як команда реагує на непередбачувані ситуації. Типові виклики у спільній діяльності: зміна умов, дефіцит часу, втрата ресурсів, непорозуміння в команді. Аналіз ризиків і пошук можливих рішень. Планування альтернативних дій у разі змін.</p> <p>План дій у складних ситуаціях. Визначення ключових кроків для підтримки командної роботи під час труднощів. Розподіл ролей, взаємопідтримка, комунікація та відповідальність. Готовність до змін як складова ефективної командної діяльності.</p> <p>Підтримка ресурсного стану команди. Ознаки перевантаження та втоми в командній роботі. Баланс між результатом і добробутом учасників. Значення психологічної підтримки, довіри та культури взаємодопомоги.</p>	<p>Воркшоп «План Б» Створення альтернативного плану для шкільного заходу або командного проекту.</p> <p>Кейс «Команда під тиском» Аналіз ситуації, коли група стикається з дедлайном, конфліктом або зміною обставин.</p> <p>Вправа «Ресурси команди» Визначення сильних сторін і способів підтримки один одного в команді.</p> <p>Практикум «Що робити, якщо...» Робота з короткими сценаріями непередбачуваних ситуацій.</p> <p>Рефлексія «Що допомагає не здаватися?» Аналіз власного та командного досвіду подолання труднощів.</p>
---	---	--

ТЕМА 8. АДАПТИВНІСТЬ, ПОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ТА ПЕРЕНАВЧАННЯ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Усвідомлює необхідність навчання впродовж життя [12 СЗО 4.1.1]</p>	<p>Професійна мобільність у сучасному ринку праці Тенденції розвитку ринку праці. Значення професійної мобільності. Опанування нових ролей у команді.</p>	<p>Проектування «Кар'єра 2035». Дослідження Атласу професій майбутнього та визначення, які 3 суміжні навички підсилять обраний фах.</p> <p>Вправа «Професійний конструктор». Учні / учениці мають «зібрати» набір навичок для</p>
--	--	---

<p>Створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації та запитів суспільства [12 СЗО 4.1.2]</p> <p>Моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]</p> <p>Конструктивно сприймає зміни та ефективно адаптує свої плани і ресурси в умовах швидких змін [12 СЗО 4.6.2-2]</p> <p>Визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту в умовах невизначеності та непередбачуваності [12 СЗО 4.3.1-1]</p> <p>Вміє знаходити мотивацію та виявляє гнучкість щодо власної діяльності та досягнення цілей в умовах швидких змін і складнощів [12 СЗО 4.6.2-3]</p>	<p>T-shaped спеціаліст і крос-функціональні навички. Сутність T-shaped підходу. Ризики вузької спеціалізації. Розвиток крос-функціональних навичок і гнучкі формати зайнятості.</p> <p>Стратегія безперервного навчання (Lifelong Learning). Формування індивідуальної освітньої траєкторії. Онлайн-навчання та сертифікація навичок.</p>	<p>фахівця, який працює на перетині двох сфер (напр., Агро + ІТ + Дизайн).</p> <p>Створення «Навчального спринту». Планування інтенсивного тижневого курсу самоосвіти з опанування одного конкретного інструменту.</p> <p>Тренінг «Шість капелюхів мислення». Аналіз стресової зміни або нової ситуації через зміну інтелектуальних ролей (факти, емоції, ризики, переваги, креатив та контроль) для подолання стереотипності мислення.</p>
--	---	---

ТЕМА 9. ІНІЦІАТИВНІСТЬ, ПІДПРИЄМЛИВІСТЬ ТА СТВОРЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Демонструє лідерську позицію та бере відповідальність у прийнятті рішень [12 СЗО 1.1.1-2 П]</p> <p>Відповідально виконує обов'язки у межах навчальної, проєктної, волонтерської діяльності [12 СЗО 1.1.2-3 П]</p>	<p>Підприємливість як ключова компетентність. Сутність підприємливості. Основні компоненти EntreComp: ідеї та можливості, ресурси, дії. Відмінність підприємницького мислення від пасивного.</p> <p>Основи бізнес-моделювання. Сутність бізнес-моделі. Структура Lean Canvas: партнери, ресурси, ціннісна пропозиція, витрати та доходи. Тестування бізнес-ідеї.</p>	<p>Майстерня «Value Proposition». Створення ціннісної пропозиції для мешканців своєї громади (напр., розв'язання проблеми сортування сміття в ОСББ).</p> <p>Створення Lean Canvas проєкту. Заповнення шаблону бізнес-моделі для свого стартапу на одному аркуші.</p>
---	--	--

<p>Діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей [12 СЗО 4.3.1]</p> <p>Експериментує з різними комбінаціями ресурсів для втілення своїх ідей у дію [12 СЗО 4.3.1-1 П]</p> <p>Пояснює, що діяльність із створення цінності може набувати різних форм (бізнес, соціальне підприємництво тощо) [12 СЗО 4.6.1-1 П]</p> <p>Моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя [12 СЗО 4.6.1]</p>	<p>Мобілізація ресурсів і презентація ідеї. Джерела фінансування проєктів: від краудфандингу до грантів. Основи пітчінгу та структура Pitch Deck.</p>	<p>Конкурс пітчів «Invest in Me». Короткі виступи команд (3 хв) перед «журі-інвесторами» (вчителями чи запрошеними підприємцями).</p>
---	--	--

ТЕМА 10. ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ТА АНТИКОРУПЦІЙНЕ МИСЛЕННЯ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Відповідально виконує обов’язки у межах навчальної, проєктної, волонтерської діяльності [12 СЗО 1.1.2-3 П]</p> <p>Обстоює права людини, пов’язані із добробутом [12 СЗО 1.2.1]</p> <p>Аналізує та оцінює вплив поведінки власної та інших осіб [12 СЗО 3.3.2]</p> <p>Оцінює наслідки недотримання етичних норм поведінки та їх вплив на людей, сім’ю, суспільство і середовище [12 СЗО 4.8.1-2]</p>	<p>Бізнес-етика та довіра. Поняття професійної етики. Довіра у ділових відносинах. Ділова репутація та її значення. Етичні норми у діяльності організацій.</p> <p>Корупція як бар’єр розвитку. Поняття корупції та її вплив на розвиток суспільства і економіки. Конфлікт інтересів. Антикорупційна поведінка у професійній діяльності та громадському житті.</p> <p>Прозорість і відповідальність у діяльності. Поняття відкритості та підзвітності. Соціальна відповідальність організацій. Значення прозорості процесів для формування довіри.</p>	<p>Гра «Валюта довіри». Симуляція бізнес-відносин, де гравці мають обирати між швидким прибутком через обман та довгостроковою співпрацею.</p> <p>Кейс-стаді «Етична дилема». Розв’язання ситуацій, де потрібно вибрати між вигідним, але сумнівним замовленням, та збереженням принципів компанії.</p> <p>Воркшоп «Створи свій Кодекс». Розробка набору правил для шкільної фірми чи клубу: що для нас є «червоними лініями», які ми не перетинаємо.</p>
---	--	--

<p>Визначає вплив різних форм дискримінації на здоров'я, безпеку та добробут [12 СЗО 4.8.1-1]</p> <p>Пояснює особистісну та суспільну цінність налагодження і підтримки стосунків, співпраці на принципах рівності, довіри та взаємоповаги [12 СЗО 4.7.1-1]</p>	<p>Доброчесність як конкурентна перевага на ринку.</p>	
<p>ТЕМА 11. ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ, ПЕРЕГОВОРИ ТА МЕДІАЦІЯ КОНФЛІКТІВ У КОМАНДІ</p>		
<p>Учень / учениця:</p> <p>Ідентифікує способи запобігання конфліктам [12 СЗО 1.3.2-1]</p> <p>Володіє базовими стратегіями медіації [12 СЗО 1.3.2-1 П]</p> <p>Аналізує та обґрунтовує альтернативи власних дій і рішень [12 СЗО 3.1.1-1]</p> <p>Демонструє вміння запобігати виникненню конфліктних ситуацій у команді та вирішувати їх [12 СЗО 4.7.1-2]</p> <p>Пояснює особистісну та суспільну цінність налагодження і підтримки стосунків, співпраці на принципах рівності, довіри та взаємоповаги [12 СЗО 4.7.1-1]</p>	<p>Конфлікти у командній взаємодії. Поняття конфлікту та його види. Причини виникнення конфліктів у команді. Конфлікт інтересів і конфлікт міжособистісних відносин. Стратегії поведінки у конфліктних ситуаціях.</p> <p>Медіація: роль посередника. Переговори як спосіб врегулювання конфліктів. Медіація та її роль у вирішенні конфліктних ситуацій. Основні етапи медіації. Використання активного слухання у процесі взаємодії.</p> <p>Системний підхід до вирішення проблем. Поняття системного підходу у вирішенні проблем. Аналіз причин виникнення проблем у діяльності. Пошук ефективних рішень. Відповідальність за результат спільної діяльності.</p>	<p>Тест-драйв «Мій стиль у конфлікті». Самодіагностика та обговорення: чи завжди компроміс — це найкраще рішення? (Пошук «співпраці»).</p> <p>Рольова гра «Кабінет медіатора». Учень / учениця у ролі нейтральної сторони допомагає двом «колегам» домовитися про розподіл обов'язків у спільному проєкті.</p> <p>Вправа «Діаграма Ісікави для команди». Пошук причин того, чому проєкт зірвав дедлайн (аналіз людей, інструментів, методів та середовища).</p>

ТЕМА 12. ЦИФРОВЕ ЛІДЕРСТВО, КОЛАБОРАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ВІРТУАЛЬНИМИ КОМАНДАМИ

Учень / учениця:

Знає сучасні стратегії і тактики комунікації для порозуміння в спілкуванні [12 СЗО 4.4.1-1]

Демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П]

Співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного її члена [12 СЗО 4.7.1]

Аналізує інформацію у різних медіа, зіставляє її та робить висновки щодо правдивості інформації [12 СЗО 4.2.1-1]

Діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей [12 СЗО 4.3.1]

Конструктивно сприймає зміни та ефективно адаптує свої плани і ресурси в умовах швидких змін [12 СЗО 4.6.2-2]

Організація роботи в цифровому середовищі.

Цифрові інструменти для командної взаємодії. Засоби онлайн-комунікації, планування та спільної роботи. Організація діяльності у віртуальному середовищі.

Лідерство і комунікація у віртуальних командах. Особливості взаємодії у віртуальних командах. Підтримка мотивації учасників. Асинхронна комунікація: мистецтво писати чіткі ТЗ (технічні завдання).

Безпека та етика у цифровій діяльності. Кібергігієна для бізнесу. Захист даних і інформації. Відповідальне використання цифрових ресурсів. Етичні аспекти роботи з інформацією.

Проект «Віртуальний офіс». Команди учнів / учениць мають налаштувати спільний простір для реалізації тижневого проекту, використовуючи мінімум 3 різні сервіси.

Тренінг «Чітке ТЗ». Написання інструкції для колеги з іншого міста щодо виконання складного завдання. Перевірка: чи все зрозуміло без додаткових дзвінків?

Аудит «Кібершит команди». Складання правил доступу до спільних файлів: хто має право редагувати, хто — лише дивитися, як змінювати паролі.

УЗАГАЛЬНЕННЯ. КОМПАС СПІВПРАЦІ. SOFT SKILLS: РІК КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Демонструє здатність навчатися спільно та автономно і самостійно організувати навчання [12 СЗО 4.1.1-2]

Створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації, запитів суспільства і перспектив його розвитку [12 СЗО 4.1.2]

Обґрунтовує важливість усвідомленого ставлення і діяльності щодо розвитку власного освітньо-професійного шляху з урахуванням особистих можливостей, ресурсів, потреб і обмежень та суспільно-державних запитів [12 СЗО 1.1.1-1 П]

Пояснює особистісну та суспільну цінність налагодження і підтримки стосунків, співпраці на принципах рівності, довіри та взаємоповаги [12 СЗО 4.7.1-1]

Співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного її члена для досягнення результату діяльності [12 СЗО 4.7.1]

Узагальнення досвіду, набутого протягом вивчення курсу у 11 класі. Аналіз розвитку soft skills, пов'язаних із командною взаємодією, комунікацією, підприємливістю, лідерством, адаптивністю, соціально-емоційним інтелектом і відповідальністю.

Осмислення власної ролі у команді та спільноті. Самооцінювання навичок співпраці, ведення переговорів, розв'язання конфліктів, прийняття рішень і реалізації спільних ініціатив.

Формування індивідуального «компаса співпраці» як способу усвідомлення власного стилю взаємодії, сильних сторін у командній роботі та напрямів подальшого розвитку.

Планування особистого розвитку в контексті професійної взаємодії, громадянської активності та підприємницьких ініціатив.

Визначення навичок, які потребують удосконалення для ефективної діяльності у спільноті та майбутньому професійному середовищі.

Практикум «Компас співпраці»

Самооцінювання розвитку soft skills за визначеними критеріями: комунікація, лідерство, адаптивність, підприємливість, відповідальність, емоційний інтелект.

Вправа «Моя роль у команді»

Визначення власного стилю взаємодії, сильних сторін і труднощів у командній роботі.

Створення індивідуальної карти розвитку

Візуалізація навичок, які вдалося розвинути, та визначення напрямів подальшого вдосконалення.

Підсумкова презентація «Мій компас співпраці»

Представлення власного досвіду розвитку soft skills, ролі у команді та бачення подальшого зростання.

Командний підприємницький кейс «Створення рішення для реальної потреби»

Визначення реальної потреби або проблеми. Робота в команді над пошуком рішення. Розподіл ролей і планування дій. Створення та опис спільної ідеї або продукту. Представлення рішення та отримання зворотного зв'язку.

12 КЛАС. ЛІДЕР МАЙБУТНЬОГО
Фокус року: розвиток лідерства та впливу.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального курсу	Пропоновані види навчальної діяльності
ТЕМА 1. КОМУНІКАЦІЯ ТА СТРАТЕГІЧНИЙ ВПЛИВ		
<p>Учень / учениця:</p> <p>Знає сучасні стратегії і тактики комунікації для порозуміння в спілкуванні [12 СЗО 4.4.1-1]</p> <p>Демонструє вміння самопрезентації і використання тактик ефективної комунікації під час співбесіди та ділової комунікації [12 СЗО 4.4.1-1 П]</p> <p>Пояснює особистісну та суспільну цінність налагодження і підтримки стосунків, співпраці на принципах рівності, довіри та взаємоповаги [12 СЗО 4.7.1-1]</p> <p>Обґрунтовує важливість збереження українських суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.1-3]</p> <p>Пояснює власну ієрархію цінностей і потреб, усвідомлює значущість суспільних цінностей [12 СЗО 4.6.1-3]</p> <p>Оцінює наслідки недотримання етичних норм поведінки та їх вплив на людей, сім'ю, суспільство і середовище [12 СЗО 4.8.1-2]</p>	<p>Мистецтво дипломатії. Дипломатична комунікація та представлення інтересів. Основи дипломатії. Протокол і етикет. Поняття «м'якої сили» України у світі.</p> <p>Публічний виступ і лідерська риторика. Структура промови. Аргументація та сторітелінг. Взаємодія з аудиторією. Міжкультурна комунікація та стратегічні наративи. Культурні відмінності. Формування довіри. Побудова спільних смислів.</p>	<p>Симуляція «Засідання Ради ООН/ЄС». Дебати щодо актуального міжнародного питання, де учень / учениця представляє позицію певної сторони.</p> <p>Майстер-клас «Промова лідера». Написання та виголошення 3-хвилинного звернення до нації (або громади) щодо важливої реформи чи ініціативи.</p> <p>Проект «Амбасадор бренду Україна». Розробка концепції просування української культури чи інновацій для іноземної аудиторії.</p>
ТЕМА 2. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА СТРАТЕГІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ		

<p>Учень / учениця:</p> <p>Аналізує інформацію у різних медіа, зіставляє її та робить висновки щодо правдивості інформації [12 СЗО 4.2.1-1]</p> <p>Здійснює моніторинг та аналіз інформації для прогнозування наслідків [12 СЗО 2.2.1-3]</p> <p>Прогнозує наслідки небезпечних ситуацій [12 СЗО 2.2.2]</p> <p>Аналізує та обґрунтовує альтернативи власних дій і рішень [12 СЗО 3.1.1-1]</p> <p>Моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]</p>	<p>Системне мислення у складних процесах. Взаємозв'язки в політиці, економіці та екології. Наслідки управлінських рішень.</p> <p>Стратегічне прогнозування та сценарне мислення. Основи форсайту. Побудова сценаріїв розвитку. Аналіз ризиків.</p> <p>Інформаційна безпека та критичний аналіз. Пропаганда і дезінформація. Медіаграмотність. Захист інформаційного простору.</p>	<p>Гра «Світовий регулятор». Учні / учениці мають вирішити одну глобальну проблему (напр., дефіцит енергії), прорахувавши вплив на економіку та екологію.</p> <p>Стратегічна сесія «Україна 2040». Розробка мапи майбутнього: які технології та соціальні зміни визначатимуть життя українців через 15 років.</p> <p>Лабораторія анти-ІІСО. Аналіз реальних прикладів дезінформаційних кампаній та розробка стратегії комунікаційної відповіді.</p>
---	--	--

ТЕМА 3. КРЕАТИВНІСТЬ ТА ПРОЄКТУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО

<p>Учень / учениця:</p> <p>Аналізує та обґрунтовує альтернативи власних дій і рішень [12 СЗО 3.1.1-1]</p> <p>Створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації та запитів суспільства [12 СЗО 4.1.2]</p> <p>Моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя [12 СЗО 4.6.1]</p>	<p>Візіонерське мислення та роль ідей. Поняття візії. Вплив ідей на розвиток суспільства.</p> <p>Концептуальне проєктування систем. Створення нових моделей і інституцій. Ціннісні основи проєктування.</p> <p>Креативні рішення в умовах невизначеності. Пошук інноваційних підходів. Роль уяви в державотворенні та відновленні.</p>	<p>Дискусія «Сила ідей». Аналіз того, як одна смілива ідея (напр., «Дія» або відновлювана енергетика) трансформує цілу країну.</p> <p>Воркшоп «Школа / місто майбутнього». Створення концептуального проєкту організації, де змінено самі принципи взаємодії (напр., без ієрархії).</p> <p>Творчий маніфест «Мій внесок у відбудову». Презентація візіонерського проєкту реформи чи інновації для післявоєнної України.</p>
--	---	--

<p>Моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]</p> <p>Пояснює, що діяльність із створення цінності може набувати різних форм (бізнес, соціальне підприємництво тощо) [12 СЗО 4.6.1-1 П]</p> <p>Експериментує з різними комбінаціями ресурсів для втілення своїх ідей у дію [12 СЗО 4.3.1-1 П]</p>		
ТЕМА 4. ГРОМАДЯНСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА УЧАСТЬ У РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ		
<p>Учень / учениця:</p> <p>Обґрунтовує важливість збереження українських суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 1.1.1-3]</p> <p>Відповідально виконує обов'язки у межах навчальної, проєктної, волонтерської діяльності [12 СЗО 1.1.2-3 П]</p> <p>Обґрунтовує роль громадянської активності та оборонної свідомості для особистого та суспільного добробуту [12 СЗО 1.1.2-3]</p> <p>Пояснює власну ієрархію цінностей і потреб, усвідомлює значущість суспільних цінностей [12 СЗО 4.6.1-3]</p> <p>Моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і можливостей самореалізації, власних і суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 4.6.1]</p>	<p>Громадянська відповідальність як основа суспільного розвитку. Роль громадян у демократичному суспільстві. Відповідальність за власні рішення, дії та участь у суспільному житті. Взаємозв'язок між особистою активністю та розвитком громади й держави.</p> <p>Цінності суспільства та спільне благо. Поняття суспільних цінностей. Повага до прав людини, гідності, свободи, безпеки та взаємної відповідальності.</p> <p>Участь молоді у змінах. Форми громадянської активності: волонтерство, учнівське самоврядування, соціальні ініціативи, адвокація, участь у громадських проєктах. Вплив молоді на розвиток громади.</p> <p>Від ідеї до суспільної дії. Визначення проблем громади. Пошук шляхів позитивних змін. Розробка ідей, які</p>	<p>Мозковий штурм «Якою має бути країна, у якій хочеться жити?» Формування спільного бачення сучасної держави.</p> <p>Кейс «Як одна людина запускає зміни» Аналіз прикладів громадських ініціатив або молодіжних проєктів.</p> <p>Практикум «Проблема моєї громади» Виявлення локальної проблеми та пошук реалістичного рішення.</p> <p>Проєкт «Ініціатива для громади» Розробка невеликої соціальної або освітньої ініціативи.</p> <p>Дискусія «Що означає бути відповідальними громадянами?» Обговорення ознак відповідальних громадян. Аналіз прикладів громадянської поведінки. Висловлення власної позиції та формулювання висновків.</p>

<p>Співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного її члена [12 СЗО 4.7.1]</p>	<p>можуть покращити життя людей у школі, громаді або країні.</p> <p>Майбутнє держави очима молоді. Усвідомлення власного внеску у розвиток країни. Формування бачення суспільства, у якому хочеться жити, працювати та розвиватися.</p>	<p>Есе «Який внесок я можу зробити?» Осмислення власних можливостей і сильних сторін. Опис особистого внеску у школу, громаду або суспільство. Формулювання власної позиції та висновків.</p>
---	--	--

ТЕМА 5. САМОМЕНЕДЖМЕНТ ТА ЖИТТЄВА СТРАТЕГІЯ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Усвідомлює необхідність навчання впродовж життя [12 СЗО 4.1.1]</p> <p>Створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації та запитів суспільства [12 СЗО 4.1.2]</p> <p>Діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей [12 СЗО 4.3.1]</p> <p>Моделює власне майбутнє, усвідомлюючи значущість усіх сфер життя з урахуванням власних інтересів і можливостей самореалізації, власних і суспільно-державних (національних) цінностей [12 СЗО 4.6.1]</p> <p>Моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]</p>	<p>Життєва стратегія як проєкт. Життєве планування та стратегічне мислення. Довгострокові цілі. Побудова особистої траєкторії розвитку.</p> <p>Поняття спадщини та особистого внеску. Соціальна значущість діяльності. Відповідальність за результати.</p> <p>Менторство та наставництво. Менторство та розвиток інших. Передача досвіду. Формування лідерського впливу.</p>	<p>Побудова «Карти життя 2050». Візуалізація своєї стратегічної траєкторії з ключовими віхами (milestones) розвитку в різних сферах.</p> <p>Вправа «Лист із майбутнього». Написання листа від свого імені через 30 років: які досягнення стали найбільш значущими для суспільства.</p> <p>Тренінг «Передай далі». Розробка програми менторства для учнів / учениць 10-х класів свого ліцею на основі власного досвіду.</p>
---	---	---

<p>Визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту [12 СЗО 4.3.1-1]</p>		
<p>ТЕМА 6. СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ</p>		
<p>Учень / учениця:</p> <p>Пояснює особистісну та суспільну цінність налагодження і підтримки стосунків, співпраці на принципах рівності, довіри та взаємоповаги [12 СЗО 4.7.1-1]</p> <p>Співпрацює в команді на основі особистих знань, умінь і прагнень кожного її члена [12 СЗО 4.7.1]</p> <p>Знає сучасні стратегії і тактики комунікації для порозуміння в спілкуванні [12 СЗО 4.4.1-1]</p> <p>Розпізнає та застосовує прийоми емоційної підтримки інших осіб [12 СЗО 1.3.2-3]</p> <p>Вміє застосовувати ефективні стратегії керування емоціями, поведінкою та контролю власного емоційного стану [12 СЗО 4.4.1-2]</p> <p>Оцінює наслідки недотримання етичних норм поведінки та їх вплив на людей, сім'ю, суспільство і середовище [12 СЗО 4.8.1-2]</p>	<p>Соціальний капітал як ресурс довіри та взаємодії.</p> <p>Поняття соціального капіталу. Роль довіри, репутації та взаємної підтримки у суспільстві. Значення соціальних зв'язків для особистісного розвитку, професійної діяльності та громадянської участі.</p> <p>Соціально-емоційний інтелект у взаємодії з людьми.</p> <p>Емоційна чутливість, емпатія та розуміння потреб інших. Вплив емоцій на комунікацію й прийняття рішень. Побудова конструктивних взаємин у різних соціальних ситуаціях.</p> <p>Відповідальна комунікація з різними аудиторіями.</p> <p>Особливості взаємодії з різними групами людей. Урахування культурних, соціальних та вікових відмінностей. Формування довіри через відкритість, чесність і повагу.</p> <p>Репутація та соціальний вплив.</p> <p>Роль особистої репутації в лідерстві. Як формується довіра до людини. Відповідальність за слова, поведінку та цифрову присутність.</p>	<p>Вправа «Мережа довіри»</p> <p>Аналіз соціальних зв'язків і того, як підтримка допомагає досягати результатів.</p> <p>Кейс «Чому довіряють лідерам / лідеркам?»</p> <p>Аналіз реальних прикладів громадських або суспільних лідерів.</p> <p>Рольова гра «Комунікація з різними аудиторіями»</p> <p>Адаптація повідомлення для різних груп: молодь, громада, партнери, медіа.</p> <p>Практикум «Репутація в цифровому світі»</p> <p>Аналіз того, як поведінка в мережі впливає на довіру.</p> <p>Дискусія «Вплив чи маніпуляція?»</p> <p>Обговорення етичних меж соціального впливу.</p> <p>Мініпроект «Соціальна довіра»</p> <p>Створення правил взаємодії для команди або громади.</p>

Етичні межі впливу.
Відмінність між переконанням, натхненням і маніпуляцією. Відповідальне використання комунікації та емоційного впливу.

ТЕМА 7. РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ТА СОЦІАЛЬНА СТІЙКІСТЬ

Учень / учениця:

Обґрунтовує роль громадянської активності та оборонної свідомості для особистого та суспільного добробуту [12 СЗО 1.1.2-3]

Розпізнає та застосовує прийоми емоційної підтримки інших осіб [12 СЗО 1.3.2-3]

Прогнозує наслідки небезпечних ситуацій [12 СЗО 2.2.2]

Конструктивно сприймає зміни та ефективно адаптує свої плани і ресурси в умовах швидких змін [12 СЗО 4.6.2-2]

Моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]

Пояснює особистісну та суспільну цінність налагодження і підтримки стосунків, співпраці на принципах рівності, довіри та взаємоповаги [12 СЗО 4.7.1-1]

Стійкість особистості та суспільства.

Поняття соціальної стійкості. Роль довіри, взаємопідтримки та співпраці у подоланні труднощів. Чинники, що допомагають суспільству залишатися згуртованим у періоди змін і викликів.

Підтримка людей у ситуаціях невизначеності.

Роль комунікації, емпатії та відповідального лідерства в умовах складних подій. Як підтримувати інших у кризових ситуаціях. Значення чесної інформації, взаємної довіри та відчуття безпеки.

Соціальна згуртованість і взаємодія.

Поняття соціальної єдності. Включення різних груп у спільне життя громади. Підтримка ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та інших людей, які потребують адаптації.

Культура взаємодопомоги та солідарності.

Волонтерство, громадська активність і локальні ініціативи як основа стійкої

Панельна дискусія «Що допомагає суспільству бути сильним / сильною?»

Аналіз прикладів єдності та підтримки в українському суспільстві.

Кейс «Громада під час виклику»

Обговорення способів підтримки людей у ситуаціях невизначеності.

Рольова гра «Лідер / лідерка у складній ситуації»

Моделювання комунікації з громадою під час складних подій.

Проект «Простір підтримки»

Розробка ідеї локальної ініціативи для зміцнення взаємодопомоги.

Практикум «Що допомагає не втратити довіру?»

Аналіз комунікаційних рішень у кризових ситуаціях.

Рефлексія «Що означає соціальна стійкість для мене?»

Осмислення власного розуміння соціальної стійкості. Аналіз ситуацій, у яких важлива

	<p>спільноти. Значення взаємної підтримки у формуванні довіри та стабільності.</p> <p>Лідерство у складних обставинах. Роль лідера у збереженні спокою, підтримці команди та організації взаємодії під час труднощів. Прийняття рішень в умовах невизначеності.</p>	<p>підтримка та взаємодія. Формулювання особистих висновків.</p>
--	--	--

ТЕМА 8. АДАПТИВНІСТЬ ТА УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Конструктивно сприймає зміни та ефективно адаптує свої плани і ресурси в умовах швидких змін [12 СЗО 4.6.2-2]</p> <p>Вміє знаходити мотивацію та виявляє гнучкість щодо власної діяльності та досягнення цілей в умовах швидких змін і складнощів [12 СЗО 4.6.2-3]</p> <p>Визначає довгострокові цілі, складає та корегує плани дій для досягнення успіху і добробуту в умовах невизначеності [12 СЗО 4.3.1-1]</p> <p>Демонструє лідерську позицію та бере відповідальність у прийнятті рішень [12 СЗО 1.1.1-2 П]</p> <p>Аналізує та обґрунтовує альтернативи власних дій і рішень [12 СЗО 3.1.1-1]</p>	<p>Зміни як частина розвитку суспільства та організацій. Причини виникнення змін. Роль адаптивності в умовах швидких трансформацій. Вплив змін на людей, команди та суспільні процеси.</p> <p>Психологія сприйняття змін. Реакції людей на нові умови. Причини опору змінам. Значення відкритості, гнучкості та готовності до навчання.</p> <p>Етапи впровадження змін. Планування змін, визначення мети, залучення учасників, підтримка процесу трансформації. Значення комунікації та спільного бачення.</p> <p>Лідерство у процесі змін. Роль лідера в підтримці команди під час трансформацій. Формування довіри, мотивації та відчуття причетності. Відповідальне впровадження змін.</p>	<p>Тренінг «Чому люди бояться змін?» Аналіз власних реакцій і типових моделей поведінки.</p> <p>Кейс «Як змінити систему?» Аналіз прикладів реформ або локальних змін.</p> <p>Воркшоп «План змін» Розробка покрокового плану вдосконалення одного процесу у школі або громаді.</p> <p>Рольова гра «Команда і зміни» Моделювання ситуації впровадження нової ідеї.</p> <p>Дискусія «Що робить зміни успішними?» Обговорення чинників успішних змін. Аналіз прикладів змін у житті або суспільстві. Формулювання висновків про умови успішної адаптації.</p>
---	---	---

<p>Моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]</p>	<p>Управління змінами у громаді та суспільстві. Приклади змін у школі, громаді, державі. Роль молоді у ініціюванні позитивних змін. Соціальні ініціативи як інструмент трансформації.</p>	<p>Мініпроект «Ініціатива змін» Створення ідеї невеликої трансформації в освітньому чи соціальному середовищі.</p>
---	--	---

ТЕМА 9. ІНІЦІАТИВНІСТЬ ТА ЛІДЕРСТВО У ЗАХИСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

<p>Учень / учениця:</p> <p>Обґрунтовує значення готовності до захисту незалежності та територіальної цілісності України [12 СЗО 1.1.2-4 П]</p> <p>Обґрунтовує важливість збереження українських суспільно-державних (національних) цінностей для забезпечення особистого та суспільного добробуту [12 СЗО 1.1.1-3]</p> <p>Демонструє лідерську позицію та бере відповідальність у прийнятті рішень і діяльності щодо виходу з кризових ситуацій [12 СЗО 1.1.1-2 П]</p> <p>Обстоює права свої та інших осіб шляхом звернення до відповідних органів правового захисту як України, так і міжнародних організацій, зокрема іноземною мовою [12 СЗО 1.2.1-1 П]</p> <p>Аналізує ситуацію із захисту інтересів осіб, ураховуючи нормативно-правову базу, зокрема іноземною мовою [12 СЗО 1.2.2-1 П]</p>	<p>Лідерство та національні інтереси. Що таке національний інтерес і хто його визначає. Роль громадянина-лідера у захисті суверенітету та ідентичності.</p> <p>Технології адвокації та впливу. Адвокація та інструменти впливу. Взаємодія з владою і громадськістю. Просування ідей. Лобіювання українських інтересів на міжнародній арені.</p> <p>Відповідальність і служіння. Громадянський обов'язок. Етика відповідальності лідера перед нацією. Громадянський контроль за діяльністю влади. Патріотизм як дієва проактивність.</p>	<p>Дебати «Пріоритети нації». Обговорення: що є першочерговим для України в наступні 5 років. Аргументація власної позиції з позиції державного діяча.</p> <p>Проект «Адвокаційна кампанія». Створення плану дій для просування важливої ініціативи (напр., визнання української культурної спадщини в ЮНЕСКО чи залучення інвестицій).</p> <p>Симуляція «Засідання РНБО/Уряду». Прийняття складних рішень у ситуації загрози національним інтересам. Аналіз відповідальності за кожен крок.</p>
--	--	---

<p>Ініціює, розробляє та реалізує добродійні проекти щодо здоров'я, безпеки та добробуту на місцевому, регіональному і міжнародних рівнях, залучає інших осіб до їх реалізації [12 СЗО 4.10.1-1 П]</p>		
<p>ТЕМА 10. ДОБРОЧЕСНІСТЬ, ЦІННІСНЕ ЛІДЕРСТВО ТА ЕТИКА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ</p>		
<p>Учень / учениця:</p> <p>Оцінює наслідки недотримання етичних норм поведінки та їх вплив на людей, сім'ю, суспільство і середовище [12 СЗО 4.8.1-2]</p> <p>Поширює і детально роз'яснює користь поведінки, вільної від дискримінації, стереотипів та упереджень з урахуванням норм етики [12 СЗО 4.8.1-1 П]</p> <p>Обґрунтовує роль громадянської активності та оборонної свідомості для особистого та суспільного добробуту [12 СЗО 1.1.2-3]</p> <p>Демонструє лідерську позицію та бере відповідальність у прийнятті рішень і діяльності щодо виходу з кризових ситуацій [12 СЗО 1.1.1-2 П]</p> <p>Аналізує прояви тиску та маніпуляцій і добирає способи протистояння таким проявам [12 СЗО 4.3.1-3]</p>	<p>Етика лідерства і служіння. Лідерство як служіння (Servant Leadership). Етика державної служби. Добродійність як основа довіри.</p> <p>Демократичне врядування і підзвітність. Прозорість прийняття рішень на державному рівні. Запобігання конфлікту інтересів. Роль антикорупційних органів.</p> <p>Ціннісні вибори і відповідальність. Протидія популізму і корупції. Формування культури чесності в державному секторі.</p>	<p>Аналіз «Портрет державного діяча». Дослідження біографій лідерів, чия добродійність змінила хід історії.</p> <p>Симуляція «Етична комісія». Розгляд змодельованого випадку порушення етики високопосадовцем та винесення вердикту на основі «Кодексу честі».</p> <p>Дискусія «Ціна популізму». Обговорення наслідків нечесних обіцянок лідерів для майбутнього країни та способів протидії маніпуляціям.</p>

ТЕМА 11. ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ТА ДІЇ У СКЛАДНИХ СИТУАЦІЯХ

Учень / учениця:

Демонструє лідерську позицію та бере відповідальність у прийнятті рішень і діяльності щодо виходу з кризових ситуацій [12 СЗО 1.1.1-2 П]

Застосовує техніки психологічної допомоги собі та іншим у кризових і стресових ситуаціях [12 СЗО 1.3.1-2 П]

Прогнозує наслідки небезпечних ситуацій природного, техногенного, соціального характеру і воєнного походження, аналізуючи та оцінюючи ситуацію [12 СЗО 2.2.2]

Приймає рішення та здійснює вибір стратегії безпечної поведінки в різних життєвих ситуаціях з урахуванням отриманої інформації [12 СЗО 2.3.1]

Моделює свою поведінку, уникаючи ситуацій підвищеної небезпеки з урахуванням її впливу на власні безпеку, життя та здоров'я, а також на безпеку, життя та здоров'я інших осіб [12 СЗО 2.4.1-2 П]

Складні ситуації та відповідальне реагування.

Поняття складної або кризової ситуації. Реакції людини на невизначеність і стрес. Усвідомлення важливості збереження спокою та здатності діяти.

Прийняття рішень у складних умовах.

Аналіз ситуації, визначення пріоритетів, вибір способу дії. Оцінювання ризиків і можливих наслідків. Відповідальність за прийняті рішення.

Підтримка себе та інших у складних ситуаціях.

Способи збереження внутрішньої рівноваги. Роль підтримки, взаємодопомоги та комунікації. Значення довіри й співпраці у подоланні труднощів.

Організація дій у непередбачуваних обставинах.

Планування дій у ситуаціях ризику. Координація взаємодії, розподіл ролей, підтримка команди. Значення готовності до змін.

Навчання через досвід подолання труднощів.

Аналіз помилок, висновки та відновлення після складних ситуацій. Формування стійкості та здатності діяти в майбутньому.

Симуляція «Рішення в умовах невизначеності»

Моделювання ситуації, де потрібно швидко визначити пріоритети.

Кейс «Що робити, коли план змінюється?»

Аналіз ситуацій, у яких обставини різко змінюються.

Практикум «План дій»

Створення алгоритму реагування на складну ситуацію.

Рольова гра «Команда під тиском»

Організація взаємодії під час обмежених ресурсів і часу.

Рефлексія «Що допомагає залишатися зібраним / зібраною?»

Аналіз способів збереження внутрішньої рівноваги. Визначення власних ресурсів підтримки. Формулювання особистих висновків.

Проект «Система підтримки»

Розробка ідеї взаємодопомоги у шкільній або громадській спільноті.

ТЕМА 12. ЦИФРОВЕ ЛІДЕРСТВО ТА ТЕХНОЛОГІЇ МАЙБУТНЬОГО

<p>Учень / учениця:</p> <p>Аналізує інформацію у різних медіа, зіставляє її та робить висновки щодо правдивості інформації з питань здоров'я, безпеки та добробуту. [12 СЗО 4.2.1-1]</p> <p>Створює власний медіапродукт щодо безпеки, здоров'я і добробуту з використанням принципу медіаграмотності. [12 СЗО 4.2.1-2 П]</p> <p>Аналізує прояви тиску та маніпуляцій і добирає способи протистояння таким проявам. [12 СЗО 4.3.1-3]</p> <p>Демонструє лідерську позицію та бере відповідальність у прийнятті рішень і діяльності щодо виходу з кризових ситуацій. [12 СЗО 1.1.1-2 П]</p> <p>Вміє вирізняти прийнятні та неприйнятні альтернативні рішення і ризики для здоров'я, безпеки та добробуту, зокрема під час використання інформаційно-комунікаційних технологій. [12 СЗО 3.1.1-2]</p>	<p>Технології як інструмент сили. Що таке «цифровий суверенітет». Дані та штучний інтелект у сучасному світі. Україна — експортер цифрових рішень (Дія як приклад).</p> <p>Етика цифрових рішень. Захист прав і безпека. Ризики цифрової диктатури та важливість прозорості коду.</p> <p>Лідерство в цифровому середовищі. Співпраця людини та ШІ (Augmented Intelligence) для суспільного блага. Кібербезпека як основа національної стійкості. Майбутнє без паперів і кордонів.</p>	<p>Форсайт-сесія «Україна — цифровий тигр 2030». Побудова сценаріїв розвитку країни як глобального технологічного лідера.</p> <p>Дебати «ШІ в державному управлінні». Обговорення: чи варто передавати алгоритмам функції суду чи розподілу бюджету? (Етичні та безпекові аспекти).</p> <p>Презентація «Мій цифровий стартап для нації». Розробка ідеї застосунку чи платформи, що вирішує глобальну проблему (екологія, інклюзія, безпека).</p>
--	--	---

УЗАГАЛЬНЕННЯ. КОМПАС ЛІДЕРСТВА. SOFT SKILLS: РІК ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВПЛИВУ

<p>Демонструє лідерську позицію та бере відповідальність у прийнятті рішень і діяльності</p>	<p>Узагальнення досвіду, набутого протягом вивчення курсу у 12 класі. Осмислення розвитку soft skills, пов'язаних із лідерством, стратегічним мисленням,</p>	<p>Практикум «Компас лідерства» Самооцінювання рівня розвитку soft skills, пов'язаних із лідерством, стратегічним</p>
--	--	--

<p>щодо виходу з кризових ситуацій [12 СЗО 1.1.1-2 П]</p> <p>Створює власну освітню траєкторію на основі самоаналізу, потреби самореалізації, запитів суспільства і перспектив його розвитку [12 СЗО 4.1.2]</p> <p>Моделює власне майбутнє в умовах невизначеності, декількох можливих сценаріїв, швидких змін [12 СЗО 4.6.2]</p> <p>Діє ефективно та самостійно, виявляючи наполегливість у досягненні довгострокових цілей для досягнення успіху і добробуту в законний спосіб [12 СЗО 4.3.1]</p> <p>Пояснює особистісну та суспільну цінність налагодження і підтримки стосунків, співпраці на принципах рівності, довіри та взаємоповаги [12 СЗО 4.7.1-1]</p>	<p>громадянською відповідальністю, етичним вибором, адаптивністю, комунікацією, соціальною стійкістю та цифровою взаємодією.</p> <p>Рефлексія власного досвіду прийняття рішень, участі у проєктній діяльності, громадських ініціативах та командній взаємодії. Усвідомлення ролі лідера у підтримці спільноти, відповідальному впливі та розвитку суспільства.</p> <p>Формування індивідуального «компаса лідерства» як інструменту визначення власних цінностей, життєвих орієнтирів, стилю взаємодії, сильних сторін і зон подальшого розвитку.</p> <p>Планування наступного етапу освітнього, професійного та громадянського шляху. Усвідомлення власного внеску у розвиток громади, держави та майбутнього суспільства.</p>	<p>мисленням, відповідальністю, комунікацією та адаптивністю.</p> <p>Створення індивідуальної карти майбутнього Візуалізація особистих цілей, життєвих орієнтирів, професійних інтересів і можливих сценаріїв розвитку.</p> <p>Підсумкова презентація «Мій компас лідерства» Представлення власного досвіду, цінностей, сильних сторін і бачення подальшого розвитку.</p> <p>Соціально-підприємницький проєкт «Мій вплив» Визначення проблеми або потреби у школі, громаді чи соціальному середовищі. Планування соціальної або підприємницької ініціативи. Розподіл ресурсів і визначення кроків реалізації. Створення та представлення проєктної ідеї. Аналіз можливого впливу та користі для інших. Рефлексія щодо власного внеску й отриманого досвіду.</p>
---	--	--

Прикінцева частина

Оцінювання результатів навчання має комплексний характер і охоплює знання, практичні вміння, досвід взаємодії, рівень сформованості soft skills, здатність до самоаналізу, співпраці, аргументації та прийняття рішень. Такий підхід відповідає компетентнісній моделі профільної середньої освіти та забезпечує оцінювання не лише результату, а й процесу навчання, особистісного прогресу та розвитку ключових компетентностей.

Оцінювання здійснюється відповідно до принципів формувального та підсумкового оцінювання, передбачених Державним стандартом профільної середньої освіти, з урахуванням індивідуального поступу здобувачів освіти.

1. Поточне оцінювання (формувальне)

Поточне оцінювання здійснюється протягом усього навчального процесу та спрямоване на підтримку мотивації, розвиток рефлексії, корекцію навчальної діяльності та формування відповідального ставлення до власного розвитку.

Участь у навчальній взаємодії:

оцінювання активності учнівства під час дискусій, тренінгових вправ, дебатів, рольових ігор, мозкових штурмів, групових обговорень; вміння висловлювати думку, аргументувати позицію, слухати інших і брати участь у командній роботі.

Виконання практичних завдань:

оцінювання якості виконання кейсів, вправ, ситуаційного аналізу, рефлексивних завдань, ментальних карт, індивідуальних і групових практикумів, презентацій, творчих і проектних робіт.

Самооцінювання та взаємооцінювання:

залучення учнівства до аналізу власного прогресу, визначення сильних сторін і зон розвитку, оцінювання внеску у спільну діяльність та рефлексії власного досвіду.

Перевірка індивідуальних завдань:

оцінювання есе, аналітичних роздумів, рефлексивних щоденників, планів розвитку, домашніх завдань і підготовчих етапів проектної діяльності.

Тематичне оцінювання:

проведення коротких опитувань, тестових або практичних завдань для перевірки розуміння понять, моделей взаємодії, етичних ситуацій, підприємницьких підходів, комунікаційних стратегій та принципів самоменеджменту.

2. Підсумкове оцінювання

Підсумкове оцінювання спрямоване на визначення рівня досягнення очікуваних результатів навчання та сформованості компетентностей, передбачених програмою курсу.

Захист індивідуального або групового проекту:

учні / учениці презентують підсумковий проект, соціальну ініціативу, командне рішення, особисту стратегію розвитку або практичний кейс, що демонструє застосування soft skills у реальних або змодельованих ситуаціях.

Під час оцінювання враховуються:

- цілісність і логічність ідеї;
- здатність застосовувати набуті навички у практичній ситуації;
- рівень комунікації та співпраці;
- аргументованість рішень;
- креативність і самостійність;
- якість презентації та вміння вести діалог.

Підсумкова рефлексія або портфоліо розвитку:

узагальнення індивідуального досвіду навчання, аналіз сформованих компетентностей, визначення власного прогресу, сильних сторін і напрямів подальшого розвитку. Портфоліо: систематизований збір результатів навчальної діяльності, що відображає індивідуальний прогрес учня / учениці протягом вивчення курсу та містить рефлексивні записи, практичні й творчі завдання, результати самооцінювання, матеріали проектної діяльності, приклади командної взаємодії, індивідуальні плани розвитку та підсумкові висновки щодо сформованості soft skills та meta skills.

Підсумкове завдання / комплексна робота:

виконання інтегрованого завдання, що передбачає аналіз ситуації, прийняття рішення, аргументацію, планування дій або оцінювання соціальної, етичної чи професійної ситуації.

Оцінювання результатів навчання здійснюється з урахуванням індивідуальної освітньої траєкторії, рівня активності, особистого прогресу та сформованості ключових компетентностей.

Рекомендовані джерела

I. Нормативно-правові документи

1. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text>
2. Про затвердження Концептуальних засад реформування профільної середньої освіти (академічні ліцеї) : Наказ МОН України від 10 жовтня 2024 р. № 1451. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-reformuvannia-profilnoi-serednoi-osvity-akademichni-litsej>
3. Типова освітня програма для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти : Наказ МОН України від 26 травня 2025 р. № 765. Київ, 2025. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/2025/06/25/top-dlya-10-12-kl-zzso-yaki-zabezp-zdob-prof-osvity-25-06-2025-1.pdf>
4. Освіта для сталого розвитку : методичні рекомендації / МОН України. – Київ, 2023.

5. Державний стандарт профільної середньої освіти : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 659. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/659-2021-%D0%BF>

II. Навчальна та методична література

6. Бабюк Т. Й., Каньоса Н. Г., Бабюк С. М. Технології формування Soft Skills в системі професійної підготовки педагога: навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2023. 222 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/items/d8b58ef6-522f-46f4-920c-3f20f177e9be>
7. Бакка Т. В., Марголіна Л. В., Мелещенко Т. В., Желіба О. В. Громадянська освіта. 10 клас : підручник для закладів загальної середньої освіти. К. : Оріон, 2023. 240 с. URL: https://znayshov.com/Books/Details/hromadianska_osvita/10klas/hromad_osvita_10_bakka_2023/1935
8. Кузнєцова О. та ін. Підприємництво і фінансова грамотність. 8–9 класи : модельна навчальна програма / МОН України. К., 2024. 48 с. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/86381/>
9. НУШ 7–9. Соціально-емоційне навчання (СЕН) у дії: інструменти формування критичного мислення, співпраці та саморегуляції : програма підвищення кваліфікації. Харків : ХАНО, 2024. 64 с. URL: <https://numo.mon.gov.ua/storage/app/media/socialno-emocijne-navchannya-compressed.pdf>
10. Ремех Т. О. та ін. Громадянська освіта. 10 клас : підручник для закладів загальної середньої освіти. К. : Літера ЛТД, 2023. 256 с. URL: <https://dumka.top/1-11-klasy-vse-dlya-schkoly/10-klas/10-klas-zoshyty/gromadyanska-osvita-10-klas-zoshyty/Gromadyanska-osvita-10-kl-Testovyj-kontrol-rezultativ-navchannya-Remeh-T-LiTERA?srsltid=AfmBOoqeukhgjoegvBMTiuSN7YIBD2IGO9F-8FKe-HCH2uy3DpW0E3S5>
11. Соціально-емоційне навчання : практичний посібник для вихователів та батьків; упоряд. О. Задорожня та ін. ; МОН України. Київ, 2023. 112 с.
12. Соціально-емоційне та етичне навчання : навчально-методичні матеріали. К. : EdCamp Ukraine, 2024. 88 с. URL: <https://www.edcamp.ua/seelukraine/>
13. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як? : навчальні матеріали для учнів 10–11 класів; МОН України. К., 2022. 96 с. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/navchalni-materiali-programi-pidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki/navchalni-materiali-finansova-gramotnist-finansi-shcho-chomu-yak-dlya-uchniv-10-11-klasiv>

III. Наукова та науково-популярна література

14. Бондарчук О. О. *Проблеми використання інформаційних технологій у сучасних закладах освіти*. 2021. С. 5-13. URL: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-61-5-13>

- 15.Лядський І. К. Кайрос-менеджмент — управлінський інструмент на перехресті соціального інтелекту, самоменеджменту та креативності. *Економічний простір*. 2025. № 198. С. 188-193. URL: <https://doi.org/10.30838/EP.198.188-193>
- 16.Лядський І. К. Методи розвитку meta skills у працівників: social intelligence, self-management, innovation, employability. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка. 2024. № 20. С. 258-268. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.31>
- 17.Cinque, M., Carretero, S., Napierala, J. (2021) Non-cognitive skills and other related concepts: towards a better understanding of similarities and differences. *JRC Working Papers Series on Labour, education and Technology*, 48. DOI: [10.13140/RG.2.2.32488.39685](https://doi.org/10.13140/RG.2.2.32488.39685)
- 18.Farozin, M., Kurniawan, L. (2024) Developing Learning Guidance and Counseling Program Based on Social and Emotional Learning in Senior High School. *Jurnal Kajian Bimbingan dan Konseling*, 4 (2), 47-52. DOI: [10.17977/um001v4i22019p047](https://doi.org/10.17977/um001v4i22019p047)
- 19.Jueajinda, S, Stiramon, O, Ekpanyaskul, C. (2021) Social Intelligence Counseling Intervention to Reduce Bullying Behaviors Among Thai Lower Secondary School Students: A Mixed-method Study. *J Prev Med Public Health*, 54 (5), 340-351. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8517375/>
- 20.Juwita, I., Kamil, I., Jonrinaldi, J., Yuliandra, B. & Halim, I. (2020) Mastery of Skills 4.0 Effect on The Readiness of College Students in Facing Revolution of Industry 4.0. *Jurnal Optimasi Sistem Industri*, 19 (1), 11 p. DOI: [10.25077/josi.v19.n1.p1-11.2020](https://doi.org/10.25077/josi.v19.n1.p1-11.2020)
- 21.Lamri, J., Lubart, T. (2023) Reconciling Hard Skills and Soft Skills in a Common Framework: The Generic Skills Component Approach. *Journal of Intelligence*, 11 (6), 19 p. URL: <https://doi.org/10.3390/jintelligence11060107>
- 22.Liadskyi, I. (2024) Managing social intelligence in the context of socially-oriented marketing and increasing employee loyalty. *Transformational economy: theoretical and practical aspects*, Riga, Latvia: Baltija Publishing, 66-96. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-494-8-4>
- 23.Mitsea, E., Drigas, A., & Mantas, P. (2021). Soft Skills & Metacognition as Inclusion Amplifiers in the 21st Century. *International Journal of Online and Biomedical Engineering (iJOE)*, 17 (04), 121–132. URL: <https://doi.org/10.3991/ijoe.v17i04.20567>
- 24.Poláková, M., Suleimanová, J., Madžík, P., Copuš L., Molnárová, I., Polednová, J. (2023) Soft skills and their importance in the labour market under the conditions of Industry 5.0. *Heliyon*, 9. DOI: [10.1016/j.heliyon.2023.e18670](https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e18670)
- 25.Spencer, E., Lucas, B. (2021) Meta-Skills: Best practices in work-based learning. *A literature review*, 75 p. DOI: [10.13140/RG.2.2.10399.84642](https://doi.org/10.13140/RG.2.2.10399.84642)

IV. Міжнародні рамки компетентностей та аналітичні доповіді

- 26.Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y., Van den Brande G. (2016) *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 39 p. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC101581>

27. CASEL. CASEL Framework: What Are the Core Competence Areas and Where Are They Promoted? Chicago : Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning, 2020. URL: <https://casel.org/casel-sel-framework-11-2020/>
28. OECD. OECD Learning Compass 2030: A Series of Concept Notes. Paris : OECD Publishing, 2019. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/education-2040/1-1-learning-compass/OECD_Learning_Compass_2030_Concept_Note_Series.pdf
29. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. Paris : UNESCO, 2017. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>
30. UNESCO. Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives. Paris : UNESCO, 2015. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232993>
31. United Nations. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. New York : UN, 2015. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>
32. Vuorikari, R., Kluzer, S., Punie, Y. (2022) DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens. – Luxembourg : Publications Office of the European Union. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415>
33. World Economic Forum. The Future of Jobs Report 2025. Geneva : World Economic Forum, 2025. URL: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_Report_2025.pdf

V. Цифрові освітні ресурси

1. EdEra : платформа онлайн-освіти. URL: <https://www.ed-era.com>
2. Google Workspace for Education. URL: <https://edu.google.com/products/workspace-for-education>
3. Prometheus : відкрита платформа онлайн-курсів. URL: <https://prometheus.org.ua>
4. *SELFIE for Schools*. URL: <https://education.ec.europa.eu/selfie>
5. *Всеукраїнська школа онлайн*. URL: <https://lms.e-school.net.ua>
6. Дія.Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua>
7. Рамка цифрової компетентності громадян України (DigCompUA 2.2) / Міністерство цифрової трансформації України. Київ, 2021. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/6287-proekt_ramki_cifrovoi_kompetentnosti_gromadan_ukraini_digcompua_2_2.pdf